

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

Maandoverzicht no. 12 - 1966

(Tijdvak 1-12-1966 t/m 31-12-1966)

No.855.350

I N H O U D

Blz.

I. <u>Communisme Internationaal</u>	
Een terugblik op 1966	1
Het Sino-Sowjet-conflict in 1966	5
II. <u>Activiteiten van de Communistische Partij Nederland</u>	
De CPN en de internationale communistische bewe-	13
ging.	
De nationale activiteiten van de CPN.	16
De communisten in de sociaal-economische sector.	21
De financiële positie van de CPN.	25
De pro-Chinese oppositie in de CPN.	27
III. <u>Activiteiten van de communistische hulporganisaties</u>	
Algemene balans van 1966.	30
De communistische jeugdbeweging.	32
De Nederlandse Vredesraad.	33
De Nederlandse Vrouwenbeweging.	34
De communistische Verzetsbeweging.	34
De Vereniging Nederland-USSR.	35
Communistische agitatie inzake Vietnam.	35
Communistische agitatie inzake de NAVO.	39
Cultuur.	42
"Begroting" voor 1967	43
IV. <u>Andere Groeperingen</u>	
Algemene balans van 1966.	45
Agitatie inzake Vietnam.	47
Agitatie inzake de NAVO.	53
Ontwikkelingen in de PSP.	55
Pogingen tot linkse concentratie.	58
Provo-activiteiten.	59
Neo-Nazisme.	60
"Begroting" voor 1967.	61
<u>Overzicht buitenlandse reizen</u>	63
<u>Stakingsoverzicht december 1966</u>	65
<u>Agenda</u>	66

H O O F D S T U K I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

Een terugblik op 1966

Aan de veelbewogen geschiedenis van het communisme heeft het jaar 1966 enkele interessante episodes toegevoegd.

De oorlog in Vietnam - een kwestie die overigens in de gehele wereld de ontwikkeling in het denken over oorlog en vrede, over de wereldbeschouwelijke problematiek, over politiek, moraal en humaniteit in aanzienlijke mate heeft versneld - heeft ook in de communistische wereld tot een nieuwe binding en scheiding van de geesten geleid.

De revolutionaire vleugel van de beweging - nauwelijks terecht nog aangeduid als "Chinees" of "pro-Chinees" - is om deze brandende kwestie verdeeld geraakt. Verschillende partijen die zich tot voor een jaar tot het Chinese kamp rekenden, hebben geweigerd gevolg te geven aan Pekings eis, definitief met de "revisionistische verraders van de revolutie en van de nationale bevrijdingsbeweging" te breken en hebben sindsdien openlijk hun sympathie betuigd met Moskou's voorstel om, ongeacht de hangende politieke en ideologische geschillen, alle krachten te bundelen in een anti-imperialistisch eenheidsfront, vooral gekeerd tegen de Amerikaanse interventie in Vietnam. Groepen van "neutrale", voormalig "Chinese" en Moskou-gezinde partijen zijn er dichter door bij elkaar gekomen.

Niet dat een eenheidsfront zo licht tot stand zal komen: de moeizame pogingen van de Sowjetleiders een zo breed mogelijke falanx op te stellen, zijn nog steeds stukgelopen op de vrees van verschillende partijen daarvoor naar hun mening niet relevante voorwaarden te moeten accepteren. Onder de CP-en die vóór een eenheidsfront zijn, zijn er verscheidene die een programmatische fundering ervan afwijzen, zijn er verscheidene die er een impliciete of expliciete breuk met de Chinezen van duchten, zijn er verschillende ook, die Moskou's verdere bedoelingen wantrouwen. Zolang in de opvattingen van Moskou de idee van het eenheidsfront, het telkens weer opgepoetste voorstel tot het houden van een internationale conferentie en de veroor-

deling van het Maoïsme op de een of andere wijze onderling verbonden blijven, zullen vele CP-en ongetwijfeld hun bedenkingen houden.

Een andere kwestie die de gemoederen dit jaar in en buiten de communistische wereld intens bezig hield, was de ont-aarding van de Chinese "culturele revolutie" in een campagne ter vergoddelijking van de oude Mao Tse-toeng, een campagne die vergezeld ging van uitbarstingen van massa-hysterie, waar-achter een felle politiek-ideologische strijd werd uitgevochten. De verabsolutering van het Maoïsme, de dwaze verheerlijking van de toch niet zo diepzinnige "Gedachten van Mao Tse-toeng", de pathologische revolutie-drift van de Chinese leiders en, als gevolg van dit alles, hun vervreemding van de complexe en ge-differentieerde werkelijkheid, droeg er niet weinig toe bij, dat verschillende van hun bondgenoten zich dit jaar met een ge-voel van onbehagen distancieerden of afwendden en zich in een nieuwe richting begonnen te oriënteren. Zelfs voor de tot dus-verre meest slaafse bewonderaars van Peking, de Albanезen, scheen de monomanie van het Maoïsme te veel van het goede.

Belangrijk, zij het niet altijd sensationeel, waren ook verscheidene andere ontwikkelingen, die zich in het afgelopen jaar in de communistische wereld voltrokken.

In de Sowjet-Unie bleven grote conflicten in de leiding uit, hoewel het eeuwige probleem van de verdeling van de pro-duktemiddelen over de verschillende sectoren van de zware en de lichte industrie (met alle politieke, sociale, militaire en ideologische haken en ogen) een min of meer permanente fric-tie tussen partijleider Brezjnev en premier Kosygin produceerde, waardoor Kosygin waarschijnlijk enkele malen in een wat deli-cate positie geraakte. Het hoofddoel van het gezamenlijke bewind van Chroestsjows opvolgers, zoals dat zich tot dusverre uit hun feitelijke politiek liet afleiden, namelijk het herstel van de door Chroestsjow ondermijnde soliditeit van de Sowjet-Unie, binnenslands en in het internationale vlak, werd echter niet door interne politieke manoeuvres in gevaar gebracht, integendeel: verschillende interessante ontwikkelingen in de politieke, economische, technisch-wetenschappelijke en geestes-wetenschappelijke sfeer droegen bij tot de realisering van dit doel. Met de vijftigste herdenking van de Oktoberrevolutie

(1967) in zicht was de Sowjetleiders er trouwens veel aan gelegen nationaal en internationaal een zo ruim mogelijke erkenning te vinden voor alle van hun standpunt bezien positieve aspecten van het Sowjet-bewind.

In de satellietlanden duurde de stille strijd om de "nationale bevrijding" van Moskou's overheersing onverminderd voort. De malaise in de Comecon (tekenend was de slechts een dag durende Comecon-conferentie die in juli te Boekarest werd gehouden en voor de deelnemers - alweer - onbevredigend afliep) en strubbelingen in het Warschau-pakt (met vooral Roemenië in een bijna "Gaullistische" rol) waren evenzovele uitingen van onvrede met de heersende situatie. Het herleeft nationalisme in de satellietlanden leidde er ook toe, dat onverteerd onrecht in de onderlinge relaties nu en dan weer - bedektelijk of meer openlijk - met weinig-socialistisch chauvinisme te berde werd gebracht. De Bulgaren bleven Moskou's trouwste aanhangers. De Roemenen dreven hun "neutraliteit" op de spits door zelfs een delegatie af te vaardigen naar het partijcongres van de Albanezen, waar deze zich overigens niet geheel op haar gemak voelde. En tussen deze beide uitersten in vroegen de andere satellieten van Moskou een gevarieerde aanpak.

Tekenend voor het geestelijke klimaat in het gehele Sowjet-blok was de onverschilligheid van vooral de jeugd voor de ideologie van het marxisme-leninisme en de strijd van de vrijzinnige intelligentsia voor een ruimere vrijheid van denken via praktisch de enige weg die de autoriteiten bezwaarlijk zouden kunnen blokkeren, namelijk de filosofie van de "jonge" Marx.

Het niet-gebonden Joegoslavië verraste deze zomer vriend en vijand met een interne reorganisatie, waarvan, na de ontdekking van een groot veiligheidsdienstschandaal, de conservatieven onder de geestelijke leiding van het slachtoffer werden, en waarvan als doel werd aangegeven, alle belemmeringen weg te nemen voor een meer effectieve doorvoering van de politieke en economische liberalisatie naar de ideeën van de richting Tito-| .

In de communistische beweging in het Westen werd het streven naar een eigen image, in het afgelopen jaar weer duidelijk geaccentueerd. Bijna alle CP-en voelden zich wel bij

deze of gene gelegenheid geroepen, met openlijk verzet tegen de gang van zaken in het Sowjet-blok hun onafhankelijkheid en hun "nationale" status te demonstreren. Vooral de herwaardering in de Sowjet-Unie van het stalinistische verleden, de strafprocessen tegen rebellerende intellectuelen en kunstenaars, zowel in de Sowjet-Unie als in de satellietlanden, en Moskou's pogingen ook de CP-en van West-Europa te doen instemmen met de convocatie van een internationale conferentie, lokten tal van protesten uit. Sommige CP-en (de CPN!) kregen niet onverdiend het verwijt te horen, dat zij "trachtten een uitweg uit hun moeilijkheden te vinden door hun relaties met de Sowjet-Unie, het socialistische blok en de internationale communistische beweging af te breken" en dat zij "hoopten door hun onafhankelijkheid en autonomie te benadrukken en door een anti-Sowjet-politiek te voeren, winst te behalen onder de massa van hun eigen land". Interessant was het te zien, hoe de CP-Zweden met haar onafhankelijke en aan haar eigen situatie aangepaste politiek inderdaad tot indrukwekkende successen kwam. (De successen van de Finse communisten, die dit jaar voor het eerst sinds 1948 weer aan de regering deelnamen, waren daarentegen het min of meer direkte resultaat van een vrij grove inmenging van de kant van Moskou!)

Belangrijk voor de toekomstige positie van het communisme in West-Europa waren echter vooral de inspanningen van de Franse en Italiaanse CP-en, gericht op het tot stand brengen van een gezamenlijk front met de niet-communistische massa der werkers. Het Italiaanse project van een "Verenigde Socialistische Arbeiders Partij" van een niet uitgesproken communistische signatuur leed schipbreuk op het obstakel van een onverwacht geslaagde fusie tussen de socialistische partijen

*), waardoor de politieke situatie in de linkse sector zich danig ten nadele van de communisten wijzigde. De Franse CP daarentegen zag juist aan het eind van het jaar (en nog wel na het voor de Franse communisten zo moeilijk te verwerken bezoek van Kosygin aan De Gaulle) haar stug vol-

*) De Prawda wijdde op 4 november een lang en bitter artikel aan deze fusie, die "anti-communistische bedoelingen had" en "de scheuring in de arbeidersbeweging slechts verdiepte".

gehouden propaganda voor een anti-Gaullistisch verkiezingsfront met de federatie van socialistische partijen met een redelijk succes bekroond (21 december).

Verschillende van deze ontwikkelingen in de communistische wereld werden reeds eerder op deze bladzijden beschreven. Andere zullen nog nader de aandacht vragen. In het volgende zal echter tot besluit van de reeks beschouwingen over het internationale communisme van dit jaar nog een overzicht worden gegeven van de meest recente ontwikkelingen in het Sino-Sowjetconflict.

Het Sino-Sowjetconflict in 1966

Tot in de zomer van dit jaar deden zich in het slepende Sino-Sowjetconflict praktisch geen nieuwe ontwikkelingen meer voor. Moskou had in oktober 1964 (na de afzetting van Chroest-sjow) de openlijke polemiek gestaakt en scheen besloten zich niet wéér tot een woordenwisseling te laten provoceren. Peking, aan de andere kant, had zijn polemisten aan het "culturele" front ingezet. Wat gezegd moest worden was trouwens al tot in den treure herhaald. Beide partijen hadden hun kruit wel ongeveer verschoten.

Eenmaal leek het, of de Sowjet-leiders van zins waren definitief met de Chinese scheurmakers af te rekenen. In de weken vóór het XXIIIe CPSU congres (29 maart - 8 april) bleek zowel in de CPSU zelf als onder de Westerse CP-en een geheim "memorandum" te circuleren, waarin alle afwijkingen van de Chinezen nog eens bondig werden samengevat, en waarin hen het laatst mogelijke verwijt werd gemaakt, dat zij namelijk niet meer de socialistische revolutie beoogden te bevorderen, maar in plaats daarvan trachtten een wereldoorlog te ontketenen. Bovendien, zo werd in het memorandum vastgesteld, waren zij erop uit de Vietnamese oorlog zo lang mogelijk te laten voortduren terwille van de spanningen in de internationale verhoudingen, terwijl zij in het bijzonder hoopten, dat er een gewapend conflict tussen de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie uit zou voortkomen, zodat zij "veilig vanaf hun berg de tijgers elkaar konden zien verscheuren". Tijdens het CPSU-congres zelf kwa

het memorandum echter niet ter sprake en kwam het ook anderszins niet tot een forse veroordeling van de Chinezen. Integendeel, de Sowjet-leiders lieten het bij de algemeenheid, dat "afwijkingen van de marxistisch-leninistische lijn, ofwel naar rechts ofwel naar links, dubbel gevaarlijk werden, wanneer ze gepaard gingen met nationalisme, grote-mogendheden-chauvinisme en het streven naar hegemonie". Wel werd eraan herinnerd, dat de idee van een internationale conferentie nog steeds niet van de baan was, maar ook op dit punt werd het niet duidelijk, of men bedoelde dat Peking nog eens van de hele communistische beweging de afrekening gepresenteerd zou krijgen, of dat het slechts ging om een obligate vermelding van een openstaande, maar dubieuze post in de balans die het Congres kreeg aangeboden.

Eerst eind augustus, toen de razernij van de Chinese culturele revolutie haar hoogtepunt begon te bereiken, toen de straat langs de Sowjet-ambassade in Peking - op voorstel van een 15-jarige aanvoerdster van de Rode Garde - was herdoopt in "straat van de strijd tegen de revisionisten", en het ambassadepersoneel zelf regelmatig gemolesteerd werd door de opgehitste massa, begon Moskou weer te reageren. De directe aanleiding tot deze reactie was het communiqué, uitgegeven door het 11e plenum van het Chinese Centraal Comité, dat zich in felle bewoordingen tegen de Sowjet-Unie keerde en bevestigde, dat de politieke beweging die in China ontketend was, door de grote Mao zelf in gang was gezet en geleid werd.

Het antwoord van de Sowjetleiders kwam in de vorm van een verklaring (Tass, 31 augustus), waarin geconcludeerd werd, dat de Chinese partijleiding hun anti-Sowjetlijn nu blijkbaar hadden verheven tot de officiële politiek van de CP-China.

Het plenum had nogmaals het voorstel van de CPSU en andere zusterpartijen met betrekking tot een eenheid van actie tegen het imperialisme verworpen. Bovendien was het opvallend geweest, hoe juist na het plenum in China de anti-Sowjetcampagne met hernieuwde hevigheid was losgebarsten. Het was derhalve duidelijk, dat de Chinese leiders met hun verzinself over de samenwerking tussen de Sowjet-Unie en het Amerikaanse imperialisme en over het

"herstel van het kapitalisme" in de Sowjet-Unie, uit waren op een verdere verslechtering van de onderlinge verhoudingen.

De verantwoordelijkheid voor de gevolgen hiervan lag dan ook geheel bij de Chinese leiders.....

De verklaring - in ernstige en beheerste termen gesteld - eindigde met de verzekering, dat de CPSU, ondanks de moeilijkheden die door de Chinese partijleiding veroorzaakt waren, zou voortgaan vriendschap te zoeken met de Chinese communisten en met het Chinese miljoenenvolk en zich vastberaden zou blijven inzetten voor de algemene lijn van de communistische wereldbeweging en voor de principes van het marxisme-leninisme en het proletarisch internationalisme.

Begin september begon de Sowjetpers de gang van zaken in China weer kritisch te becommentariëren, aanvankelijk vooral in de vorm van aanhalingen uit de communistische pers van Denemarken, Frankrijk, Canada, Australië, Finland, Tsjechoslowakije, de DDR, Bulgarije en Hongarije, later ook in toenemende mate op eigen initiatief.

lid van het Politburo van de CPSU, herhaalde in een rede ter gelegenheid van de 49e verjaardag van de Oktoberrevolutie de kritiek op de Chinese leiders ongeveer in de bewoordingen van de Verklaring van 31 augustus. Hij voegde er echter aan toe, dat hetgeen zich in China afspeelde onder de vlag van de zogenaamde culturele revolutie, noch met cultuur, noch met revolutie te maken had, noch met marxisme, noch met socialisme - een verklaring die met een daverend applaus ontvangen werd.

Het in Praag onder supervisie van Moskou uitgegeven "World Marxist Review" kwam in oktober uit met een imposante bloemlezing uit de pers van ongeveer veertig CP-en, waarin de Chinese culturele revolutie op verschillende gronden veroordeeld werd. Het artikel besloot met de opmerking, dat uit deze documenten van communistische partijen een diep gevoel van verantwoordelijkheid sprak voor de volkeren en voor de beschaving en dat eruit bleek, hoezeer deze CP-en besloten waren te strijden voor de eenheid van de communistische beweging.

Het artikel was kennelijk een eerste poging na meer dan twee jaar, de openlijke voorstanders van Moskou's politiek minstens op papier bijeen te brengen en te tellen. Onder de

titel "veroordeling van de Chinese culturele revolutie" bleek dit - bij de vrij algemene verontrusting in de communistische wereld over de uitwassen van deze "revolutie" - niet al te moeilijk. Onder de titel "veroordeling van de CP-China" of "vóór een conferentie van alle CP-en" zouden verschillende partijen zich minder bereidwillig laten inschrijven, zoals al spoedig duidelijk werd.

Er waren al - in de zomer en de herfst - stemmen opgegaan voor de convocatie van een internationale conferentie (de CP van de Soedan was de eerste in een nieuwe reeks!), toen de Bulgaarse partijleider Zhivkov besloot - al dan niet op instigatie van Moskou - de stemming op dit punt te peilen bij de 74 partijdelegaties die het in november te Sofia gehouden congres van zijn partij bijwoonden. Zhivkov begon zijn wervingsactie echter met een faux pas, doordat hij meende te kunnen stellen, dat de tijd nu rijp was voor een dergelijke conferentie. Brezjnev, de eregast op het congres, corrigeerde hem onmiddellijk op dit punt, want de tijd "rijpte", maar was nog niet rijp - een formulering die door de Bulgaarse perseditie van Zhivkovs rede wijselijk maar werd overgenomen. Van de 74 delegaties bleken er niet meer dan dertig van dezelfde mening te zijn, terwijl de overige zich in voorzichtige bewoordingen tegen verklaarden of - liever nog - het probleem geheel negeerden. Opvallend was, dat de Oostduitse en de Poolse delegaties zich zo cryptisch uitspraken, dat men moest aannemen dat zij ernstige bedenkingen koesterden, terwijl ook verschillende CP-en die enige jaren terug met een conferentie zouden hebben ingestemd, nu hun stem aan het voorstel onthielden. De Prawda trachtte de schamele lijst van voorstanders wat op te lappen (19 november) door de terughoudendheid van deze partijen te negeren, terwijl de Sowjetpers ook overigens door een listige berichtgeving de schijn wekte, dat de behoefte aan een conferentie meer en meer algemeen werd.

Het Hongaarse partijcongres, dat kort na het Bulgaarse plaatsvond, bood een nieuwe gelegenheid om appèl te houden. Janos Kadar herhaalde in zijn openingsrede inderdaad Zhivkovs voorstel, maar legde er daarbij de nadruk op, dat de conferentie niet ten doel zou hebben de een of andere partij (China) te excommuniceren. Brezhnev sloot zich daarbij aan met de

verklaring, "dat de imperialisten kennelijk een versterking van de eenheid van de communistische beweging vreesden, aangezien zij hun toevlucht hadden genomen tot allerlei list en trucs om haar te verhinderen. Het was daarom ook, dat de burgerlijke pers - altijd weer de imperialisten en de burgerlijke pers! - de fabel verzonnen had, dat een conferentie van alle marxistisch-leninistische partijen de bedoeling had één partij uit de beweging te stoten. Maar dat was natuurlijk een grote dwaasheid, waarmee de imperialisten de socialistische landen trachtten te provoceren".

Verklarend wat dan wél het doel van de conferentie zou moeten zijn, raakte de Sowjet-leider echter enigszins in moeilijkheden. Want hoe zouden de CP-en in staat zijn "de brandende problemen van de internationale ontwikkelingen en de grote veranderingen in de wereld diepgaand te analyseren" en "gezamenlijk de toekomstige koers te bepalen", zonder op de een of andere wijze te komen tot een veroordeling van de politiek van de Chinese leiders, "die volstrekt indruiste tegen de leer van het marxisme-leninisme en tegen de principes van het socialistisch internationalisme en grote schade toebracht aan de zaak van het communisme"....?

Niettemin boekte Brezhnev nu in zoverre succes, dat de Oost-Duitsers en de Polen hun reserve lieten varen en nog een zevental andere CP-en zich min of meer gewonnen gaven. Het aantal partijen dat vermoedelijk wel aan een internationale conferentie zou willen deelnemen was daarmee tot ongeveer veertig gestegen en zou met voorzichtig manoeuvreren misschien wel tot een comfortabele meerderheid van de bestaande 88 partijen (opgave van Prawda) kunnen worden opgevoerd.

Het feit bleef evenwel staan, dat zich onder de resolute tegenstanders in elk geval zulke belangrijke partijen bevonden als die van Roemenië, Korea, Vietnam, Cuba, Joegoslavië (met China en Albanië derhalve de helft van de socialistische landen!), en verschillende Europese CP-en. Om aan het bezwaar van deze partijen enigszins tegemoet te komen begon men weliswaar te spreken over de mogelijkheid van deelname door "waarnemers", maar het was duidelijk, dat daarmee de algemeenheid noch de competentie van de beoogde conferentie vergroot zou worden.

Belangrijker dan deze recruteringspogingen zelf en de reacties van de verschillende CP-en was echter - met het oog op de interpretatie van de Sowjetpolitiek op langere termijn - de vraag wat de Sowjetleiders er mogelijk toe bracht de idee van een internationale conferentie opnieuw te pousseren in een situatie die zich slechts ten gunste van Moskou kon ontwikkelen, mits zij de loop der gebeurtenissen niet forceerden. De Chinezen waren immers begonnen zichzelf effectief te isoleren en te excommuniceren. Bijna alle CP-en hadden, ontzet over de ontwikkelingen in China, moeten toegeven, dat deze weinig meer met socialisme te maken hadden. En zelfs de vroegere bondgenoten van Peking waren zich uitermate onbehaaglijk gaan voelen. Door het daaruit voortvloeiende voordeel al te haastig te kapitaliseren zou Moskou echter slechts bereiken, dat een aantal CP-en weer argwanend werd ten aanzien van de verdere Russische bedoelingen en tot verzet werd geprikkeld, zoals uit de reacties op de Bulgaarse en Hongaarse partijcongressen bleek. Er groeit weliswaar weer een nieuw soort eenheid in een belangrijk deel van de communistische beweging rond Moskou, maar vele partijen verzetten zich ertegen, dat deze hen opnieuw opgedrongen wordt. Liever trekken zij zich dan weer terug.

Het zal de Sowjetleiders uit peilingen vóór het Bulgaarse congres duidelijk zijn geworden, dat de situatie zo lag. Wat beoogden zij dan? Waarschijnlijk niet een conferentie op korte termijn. Wel mogelijk een tussentijdse bezinning in de CP-en op de noodzaak van een conferentie, die naar hun mening ooit gehouden zal moeten worden. In dat geval zou men de propaganda voor de conferentie na enige tijd weer moeten zien afnemen. Er zou echter nog een andere verklaring kunnen zijn, zoals een enkele commentator het waagde te veronderstellen, namelijk deze, dat de Sowjetleiders wensten aan te geven, dat de communistische beweging zich - in de toekomst - opnieuw zal moeten beraden over de "algemene lijn", maar dat de Chinese deviatie voor deze oriëntering volstrekt irrelevant (want tegen die tijd overwonnen) zal zijn. De constatering, dat de tijd voor een conferentie "nog niet rijp" was, zou dan wellicht de betekenis hebben, dat men had te wachten op het herstel van het socialisme in China, op de liquidatie van het

Maoïsme door Mao's nu zo in het nauw gedreven tegenpartij. In dat geval zou dus niet de conferentie, maar - hoe merkwaardig het ook moge klinken - het uitstellen van de conferentie belangrijk zijn, en niet in het minst als een signaal van sympathie en steun voor de anti-Maoïsten in China.

Deze interpretatie vindt wellicht steun in een interessant hoofdartikel in de Prawda van 27 november, dat betoogde:

"Mao Tse-toeng heeft gezegd: 'Wij vrezen het isolement niet!' Maar daarmee heeft hij bewezen geen oog te hebben voor de elementaire eisen van het proletarisch internationalisme. Een isolement zou ruïneus zijn voor de belangen van het Chinese volk. En anderzijds hebben marxisten-leninisten er geen enkel belang bij, enig socialistisch land te isoleren.

De strijd van Mao Tse-toeng en zijn klik tegen de Sowjet-Unie en de andere socialistische landen en de talrijke mislukkingen in hun binnenlandse en buitenlandse politiek kunnen niet zonder gevolgen blijven en hebben reeds - zoals zij zelf moeten toegeven - geleid tot ontevredenheid onder de partijkaders en de intelligentsia, in het leger en onder de brede massa's van het Chinese volk.

Mao Tse-toeng en zijn aanhangers zijn er blijkbaar blind voor, dat de partijkaders die door de school van de revolutie zijn gegaan, ondanks de anti-Sowjet-campagne van de laatste jaren, steeds duidelijker zijn gaan inzien welke schade China lijdt van de vijandschap met de Sowjet-Unie en de andere socialistische landen. En omdat zij zich niet door verzinsels laten misleiden, trachten Mao en zijn klik deze kaders, de beste vertegenwoordigers van de arbeidersklasse en de intelligentsia te belasteren en te vernietigen. Daartoe nemen zij dan hun toevlucht tot de rode gardisten, teenagers die uitsluitend in het Maoïsme zijn opgevoed.

Het is in het belang van alle revolutionaire krachten in de strijd tegen het imperialisme, dat de nationalistische anti-Sowjetpolitiek en de ideologie en de praktijk van het Maoïsme worden overwonnen. Het Sowjetvolk heeft een diep respect voor het Chinese volk en de Chinese communisten. Wij voelen ons solidair met het heldhaftige Chinese volk. De Chinese revolutie is ons dierbaar. Wij zijn er vast van overtuigd, dat onze partijen en onze volkeren eens weer samen zullen strijden voor de grote zaak van het socialisme".

Zoals de Chinezen destijds het hoofd van Chroestsjow eisten, zo blijken de Sowjet-leiders dus nu - al te optimistisch - te speculeren op de ondergang van Mao Tse-toeng. Echter, zoals de Chinezen destijds teleurgesteld werden in Chroestsjows opvolgers, zo zouden ook de Sowjet-leiders zich wel eens danig kunnen misrekenen in de gezindheid van de eventuele liquidateurs van het Maoïsme. De belangrijkste figuren die tot nu toe aan de culturele revolutie ten offer zijn gevallen, stonden er bepaald niet om bekend Moskou welgezind te zijn en de mening die de Prawda vertolkte over de eigen, onverdorven opvattingen van de Chinese "partij-kaders, de intelligentsia en de brede massa's van het Chinese volk" was ronduit simplistisch.

De tijd zal - ons en iedereen - nog veel moeten leren.

meenteraadsverkiezingen - haar aanhangers de broodnodige op-
heldering te verschaffen over het wel en wee in de communis-
tische wereldbeweging. Paul de Groot betoogde tijdens deze ver-
gadering dat het CPSU-congres weliswaar positieve uitspraken
had opgeleverd, maar dat het in de meeste gevallen bij woor-
den was gebleven. In het bijzonder betreffende "het gevaar van
het Westduitse militarisme" en "het geschil Moskou-Peking",
betreurde de CPN-voorzitter het dat de CPSU-leiding niet "open-
hartig en zelfkritisch" de nodige daden had gesteld, d.w.z.
een openlijke veroordeling had uitgesproken van Chroestjows
"revisionistische politiek". De Groot stak op deze bijeenkomst
een lofrede af op de prestaties van de Chinese Volksrepubliek,
maar maakte tevens duidelijk dat dit nog niet betekende dat de
CPN van plan was haar "autonome koers" op te geven om zich
meer op Peking te oriënteren. "De CPN verdedigt haar zelfstan-
digheid tegenover iedereen", zo zei de partijvoorzitter, "zij
zal ook niet toelaten dat de Chinese CP deze volledige zelf-
standigheid direct of indirect aantast."

Naarmate 1966 verstreek werd het steeds duidelijker, dat
deze extreme beklemtoning van de autonomie de Nederlandse CP
hoe langer hoe dieper in het isolement voert t.o.v. de andere
communistische partijen. Begin mei bijvoorbeeld, weigerde de
CPN-leiding om deel te nemen aan de te Wenen gehouden confe-
rentie van CP'en uit de "kapitalistische landen" van Europa.
Officieel werd deze weigering gemotiveerd met de verklaring
dat de Gemeenteraadsverkiezingen alle beschikbare krachten op-
eisten. In feite was het echter weer vooral de (naar later bleek
ongegrunde) beduchtheid van de partijleiding om betrokken te
kunnen worden in debatten over het Chinees- Russische geschil.

Tijdens het "Waarheid"-festival (medio september) bleek
dat er, voor het eerst sinds 1945, geen buitenlandse communis-
ten (journalisten e.d.) waren uitgenodigd om aan dit jaarlijks
terugkerende evenement luister bij te zetten. De CPN-leiding
deelde mede dit voortaan niet meer gewenst te achten, daar "de
internationale betrekkingen alleen van partijbestuur tot par-
tijbestuur geregeld en onderhouden kunnen worden". Uit welke
hoek de wind waaide, toonde het feit dat geen der Oosteuropese
landen in de gelegenheid was gesteld om - zoals voorheen ge-

bruikelijk - een expositie op het festival in te richten. Een toch ingezonden Tsjechische tentoonstelling werd zelfs naar Praag teruggestuurd!

Eind oktober maakte de redactie van "De Waarheid" bekend, dat zij haar correspondent in Moskou, had teruggeroepen omdat "het officiële nieuws uit de Sowjet-Unie" tegenwoordig via de gewone perskanalen al voldoende onder de aandacht werd gebracht. De ware reden van dit besluit was echter, dat door de autonomie-politiek van de CPN en de daaraan verbonden kritiek op de Sowjet-Unie, langzamerhand geheel geïsoleerd was komen te staan in Moskou, hetgeen tot gevolg had dat hij zijn werkzaamheden niet meer naar behoren kon verrichten. Met deze beslissing verbrak de CPN-leiding haar laatste permanente contact met de socialistische wereld.

De buitenlandse berichtgeving in "De Waarheid" was dit jaar geheel ingesteld op de propagering van de autonomie. Met instemming citeerde het CPN-dagblad uitspraken van o.m. de Roemeense, de Finse, de Noorse en de Noordkoreaanse CP over de zelfstandigheid en gelijkberechtiging der communistische partijen. Scherpe kritiek leverde de krant op CP'en die zij verdacht van "inmenging in interne zaken van andere partijen" en van "pogingen om het Chinees- Russische conflict op de spits te drijven". Vooral de SED moest het ontgelden, waarbij in aanmerking genomen dient te worden, dat deze CPN-kritiek op de Oostduitse CP in vele gevallen eigenlijk ten doel had de CPSU te treffen. Opvallend was de over het algemeen milde en begrijpende berichtgeving over het optreden van de Chinese CP (b.v. inzake de "culturele revolutie" en de activiteiten van de "Rode Garde"), zulks in tegenstelling tot de sterk afkeurende commentaren in de bladen van de meeste andere Europese CP'en.

Mede onder invloed van berichten over voorstellen tot bijeenroeping van een internationale conferentie van alle communistische partijen (die mogelijk zou kunnen leiden tot een veroordeling van de Chinese CP), zond de CPN-leiding medio november een rondschriften aan alle leden, waarin zij het groeiend euvel signaleerde van de bemoeienissen van sommige CP'en met de aangelegenheden van andere. Volgens dit rondschriften hadden zich ook in de CPN gevallen voorgedaan waarbij "van buiten-

af" gepoogd werd individuele leden zodanig te beïnvloeden, dat zij bepaalde standpunten (in het Chinees- Russische geschil) zouden onderschrijven. De partijleiding waarschuwde haar leden zich niet met dergelijke machinaties in te laten, daar deze een uiting waren van revisionisme, een uitwas waartegen het CPN-bestuur met "de grootste beslistheid" zou optreden. Hoewel dit niet zo openlijk werd gesteld, bleek toch uit diverse passages dat ook dit rondschrijven weer in het bijzonder gericht was tegen de "inmenging" vanuit het Russische kamp.

Deze stap en de weigering om afgevaardigden te sturen naar de in november en december van dit jaar gehouden partijcongressen van de Bulgaarse, de Hongaarse en de Belgische CP, bewijzen opnieuw, dat de CPN-leiding op dit ogenblik zulk een wantrouwen koestert tegen de andere (met name de Europese) CP'en, dat zij liever alle buitenlandse contacten vermijdt, dan ook maar de mogelijkheid te lopen van die zijde enige beïnvloeding te ondergaan. In dit licht bezien, is het nog een open vraag of de CPN zal willen deelnemen aan de, in het voorjaar van 1967 geplande conferentie van alle Europese communistische partijen, over het vraagstuk van de "Europese veiligheid".

De nationale activiteiten van de CPN

"De communisten moeten in het parlement werken tot zij sterk genoeg zijn om het uit elkaar te jagen."

- Lenin

De nationale activiteiten van de CPN zijn het afgelopen jaar voornamelijk gekenmerkt geweest door de verkiezingen voor de Provinciale Staten en de Gemeenteraden. Op velerlei wijze heeft de communistische partij daarbij getracht zich meer aanvaardbaar te maken voor het Nederlandse kiezerspubliek. In het algemeen geschiedde dit door een sterke beklemtoning van het ècht Nederlandse karakter van de partij in de z.g. "eenheidspolitiek", die een poging is aansluiting te vinden bij socialisten (PvdA, NVV) en "progressieve gelovigen". Dankbaar maakte de CPN hierbij gebruik van het feit, dat er in de laatste

jaren door "internationale ontspanning" en "behoefte tot dialoog", een voor de communisten milder klimaat is ontstaan in Nederland.

De verkiezingen voor de Provinciale Staten

Toch is de CPN er bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten, in maart van dit jaar, niet in geslaagd tot electorale winst te komen. Vergelijken met de verkiezingen voor de Tweede Kamer in 1963, daalde het landelijk stemmenpercentage dat op de communistische partij werd uitgebracht van 2,77% tot 2,72%. De grootste teruggang moest de CPN incasseren in de provincie Noord-Holland, waar zij altijd het sterkst vertegenwoordigd is geweest. Vooral kwam dit tot uiting in het "communistisch bolwerk" Amsterdam; hier daalde het stemmenpercentage van de communisten van 12,2% tot 11,2%(!). Het lijkt echter waarschijnlijk, dat dit stemmenverlies slechts van incidentele aard was en vooral gezocht moet worden in de onduidelijke houding van de CPN t.a.v. het huwelijk van Prinses Beatrix, waardoor de anti-monarchale PSP verkiezingswinst wist te vergaren. Tegenover het verlies in West-Nederland kon de partij, o.m. door agitatie tegen de mijnsluitingen, in Limburg een winst van 0,6% behalen en zo voor het eerst haar intrede doen in de Staten van Limburg. Daar de CPN in de Staten van Noord-Holland één zetel verloor, behield zij landelijk gezien (evenals in 1962) 13 van de 673 Statenzetels.

De CPN vertoont haar "eigen gezicht"

Dit toch wel teleurstellend verkiezingsresultaat was voor het bestuur van de CPN - met het oog op de Gemeenteraadsverkiezingen - aanleiding tot het nemen van enkele interne maatregelen. Begin april werd als landelijk organisatie-secretaris vervangen door de politiek-secretaris van het CPN-district Noord-Brabant. Ook propaganda-secretaris Jaap Wolff moest zijn post verlaten. Het dagelijks bestuur werd uitgebreid met , (politiek-secretaris van het CPN-district Amsterdam) en Frits Dragstra (politiek-secretaris van het CPN-district Limburg). Laatstge-

noemde werd belast met de zorg voor de propaganda.

Verder werden "de rijen gesloten" door de royering van enkele lastige opposanten, t.w. ex-partijbestuurder Friedl Baruch en de voormalige "Waarheid"-journalist Wim Klinkenberg.

Tenslotte besloot de partijleiding, door een radicaler getinte propaganda - in het bijzonder in Amsterdam - enigszins tegemoet te komen aan de door vele aanhangers geuite klacht, dat de CPN zich voortdurend conformeerde aan de "reformistische (PvdA)politiek" en zo haar "eigen gezicht" aan het verliezen was. Met dit beeld voor ogen organiseerde de CPN-leiding op 27 april te Amsterdam, voor het eerst sinds jaren, weer een "eigen demonstratie", los van andere organisaties, ter beklemtoning van de solidariteit der Nederlandse communisten met het Zuidvietnamese bevrijdingsfront en de Indonesische CP. Deze betoging leverde echter niet het verwachte succes op, daar er niet meer dan 700 personen (ongeveer 10% van het aantal partijleden in de hoofdstad!) van hun belangstelling blijk gaven. Duidelijker kwam de "radicale presentatie" tot uiting tijdens de groots opgezette 1 mei-viering, waar Marcus Bakker het beeld schetste van een "strijdbare en compromisloze" CPN.

Naarmate de verkiezingsdatum naderde, werd de toon waarop in "De Waarheid" en "De Rode Amsterdammer" (een verkiezingskrant met Paul de Groot als hoofdredacteur) het aandeel van de socialistische ministers in het regeringsbeleid werd besproken, steeds onwelwillender. De scherpste kritiek werd echter uitgestort over de PSP en de Boerenpartij, de gevaarlijkste verkiezingsconcurrenten van de CPN. Het zwaartepunt van de intensieve en kostbare communistische propaganda werd door de partijleiding in Amsterdam gelegd, waar lijsttrekker Harry Verhey gepousseerd werd als de toekomstige CPN-wethouder.

De verkiezingen voor de Gemeenteraden

De Gemeenteraadsverkiezingen brachten een voor de CPN verheugend resultaat. Vergeliken met 1962 boekte de partij in het merendeel van de gemeenten waar zij aan de verkiezingen deelnam, een winst van ruim 1%. In Amsterdam slaagde de CPN erin het verlies van de Statenverkiezingen ruimschoots goed te maken; met 1,9% winst bracht zij in deze gemeente haar stemmen-

percentage op 13,1%. Door bovenvermeld resultaat is de CPN thans in 78 gemeenten vertegenwoordigd (in 1962: 70), met in totaal 133 zetels (in 1962: 106).

Bij een beschouwing van de verkiezingsuitslag valt het op, dat in gemeenten waar de Boerenpartij niet aan de verkiezingen deelnam, de communisten een opmerkelijke winst behaalden. De nationale opstelling van de CPN in de laatste jaren, heeft er blijkbaar voor gezorgd dat een groep "ontevreden kiezers", die in elk geval op een extreme, radicale partij wil stemmen, bij ontstentenis van uiterst rechts, niet meer schroomt om haar stem te geven aan uiterst links: de communistische partij.

De CPN begint meer geaccepteerd te worden

Hoewel het aanvankelijk leek, dat de gebeurtenissen van 13 en 14 juni (zie elders in dit hoofdstuk) de na de verkiezingsoverwinning gestegen kansen van de CPN op een wethouderszetel in Amsterdam te niet zouden doen, werd medio september, na overleg tussen de verschillende fracties, de CPN-candidaat Harry Verhey (49 jaar) toch geaccepteerd. Na 18 jaar had de CPN weer een wethouder in de hoofdstad! Tijdens zijn rede op het "Waarheid"-festival gaf partijvoorzitter Paul de Groot hoog op over het succes van deze benoeming en die van zes andere communistische wethouders in de provincie Groningen, maar hij voegde er waarschuwend aan toe, dat in de strijd voor betere levensvoorwaarden toch de "activiteit van de massa" doorslaggevend bleef. Het was dus nog geen tijd voor de communisten om op de lauweren te gaan rusten. Een ander politiek succes viel de CPN vrij onverwacht in de schoot toen in oktober bleek, dat de meerderheid van de Tweede Kamer voor het eerst sinds 1948 geen bezwaar maakte tegen de opname van communisten in de commissies voor Buitenlandse Zaken en Defensie. Evenals de zendtijdverlening in 1965 en de wethouder in Amsterdam, ziet de CPN deze beslissing - die haar aangeboden wordt vanuit een democratisch besef dat de communisten zelf niet serieus nemen - louter als een overwinning van haar eigen politiek (de z.g. "nieuwe oriëntering": de CPN is een autonome, echt Nederlandse partij), die het "anti-communisme" heeft te

ruggedrongen (!). Het laat zich denken, dat ook deze ontwikkeling zijn uitwerking op het electoraat van 1967 niet zal missen.

De campagne voor de komende Kamerverkiezingen

Reeds op het "Waarheid"-festival (medio september) gaf de CPN-leiding het startsein voor de op de Kamerverkiezingen van 1967 gerichte campagne. De val van het kabinet-Cals, waardoor de verkiezingsdatum vervroegd is tot 15 februari a.s., heeft de communistische partij (die tegen de motie-Schmelzer stemde) op dit punt dus niet voor problemen gesteld.

Teneinde de verkiezingscampagne zo efficiënt en krachtig mogelijk te kunnen voeren, heeft het CPN-bestuur een "centrale leiding" ingesteld, bestaande uit Henk Hoekstra (algehele supervisie), (organisatie en instructie), (propaganda) en (financiën).

De CPN zal uitkomen met drie lijsten: een landelijke lijst, die aangevoerd wordt door Marcus Bakker (43 jaar), een Amsterdamse lijst waarop Henk Hoekstra (42 jaar) als topcandidaat staat, en een Limburgse met Frits Dragstra (39 jaar) als lijsttrekker. De landelijke lijst geeft de formatie aan van de toekomstige CPN-Kamerfractie. Na Bakker en Hoekstra volgen op deze lijst: Joop Wolff (hoofdredacteur van "De Waarheid", 39 jaar) en (politiek-secretaris van het CPN-district Drente, 48 jaar). Dit viertal staat - de huidige omstandigheden in aanmerking genomen - verkiesbaar opgesteld. In CPN-kringen hoopt men echter dat ook de kandidaten

(voorzitter van het CPN-district Amsterdam, 48 jaar) en Frits Dragstra hun intrede in de Kamer zullen doen. Opmerkelijk is het dat en , die thans nog deel uitmaken van de CPN-fractie, niet meer verkiesbaar zijn. Om-trent is bekend, dat hij zich moeilijk heeft kunnen verenigen met bepaalde politieke beslissingen van de partijleiding en als gevolg daarvan zijn Kamerwerk verwaarloosde. Annie Averink is blijkbaar, ook in de ogen van de CPN-leiding, in de Tweede Kamer minder op haar plaats. Mogelijk zal zij t.z.t. weer in de Eerste Kamer zitting nemen.

De CPN stelt zich voor, deze verkiezingscampagne (onder

het motto: "met de CPN naar links!") op dezelfde intensieve (en kostbare) wijze te voeren als die voor de Gemeenteraadsverkiezingen. Paul de Groot zal weer de hoofdredactie op zich nemen van "De Rode Amsterdammer", die een drietal malen zal verschijnen met een oplage van 20.000 exemplaren. Verder heeft de partijleiding - nu de CPN "uit haar jarenlang bestaande isolement is geraakt" - haar kaderleden opgeroepen zoveel mogelijk "op een nieuwe wijze" naar buiten te treden, door deel te nemen aan debatvergaderingen van PvdA, PSP en Boerenpartij, aan radio- en t.v.-discussies, gespreksgroepen, forumavonden, teach-ins etc. Illustratief voor de bedoelingen van de CPN-leiding op dit punt, was het optreden van niet minder dan vier communisten tijdens de, door de VPRO op 19 december j.l. in Utrecht georganiseerde, t.v.-teach-in over de partijvorming in Nederland. De vier CPN'ers, Schreuders, Meis en Bakker, grepen deze gelegenheid aan om de t.v.-kijkers een fraai stukje gratis verkiezingspropaganda voor te schotelen.

"Het optreden van de vier communistische woordvoerders moet voor elke objectieve kijker een verademing zijn geweest",

aldus het weinig objectieve commentaar van "De Waarheid".

De communisten in de sociaal-economische sector

Zoals ook reeds in de twee voorgaande jaaroverzichten werd vermeld, zijn er nog rudimenten van een communistische vakcentrale aanwezig in het "Centrum van propaganda voor eenheid en klassenstrijd", opvolger van de EVC'58, gevestigd in het pand Nieuwe Keizersgracht 61 te Amsterdam. In dit pand zijn ook het Bureau Rechtsbijstand en het bestuur van de bouwvakarbeidersbond, de ABWB, ondergebracht. Ook de transportbond, de ABT, bezit nog een eigen kantoortje in Amsterdam, terwijl het Centrum voorts een klein bijkantoor in Rotterdam heeft. Het Centrum geeft nog maandelijks het blaadje "Vakbondseenheid" uit, naar schatting in een oplage van 20.000 exemplaren. De ABWB (die nog alleen uit de afdeling Amsterdam bestaat) komt met een eigen periodiek "De Bouwspiegel" uit. Sedert enige maanden wordt van "Vakbondseenheid" een aparte Rotterdamse editie uitgegeven.

De CPN-leiding heeft de omvorming van EVC'58 tot "Centrum", in begin 1960, bedoeld als een - eenzijdige - stap in de richting van overheveling van de EVC'ers naar het NVV. Hierin is sindsdien niet veel schot gekomen. De communisten zagen onlangs weer een hoopgevend verschijnsel in het feit, dat op een congres van een NVV-bond (de ABC) de eventuele toelating van CPN'ers tot het NVV door sommige leden werd verdedigd.

Ook in EEG-verband werd aandacht besteed aan de samenwerking tussen communisten en niet-communisten in de vakbeweging. Op een vergadering in begin november 1966 te Rome van de vakcentrales der EEG-landen, aangesloten bij het IVVV, kwam het denkbeeld ter sprake één vakcentrale voor alle EEG-landen te vormen, als aanpassing aan het zich steeds meer binnen EEG-verband ontwikkelende bedrijfsleven. Het aanknopen van relaties met de communistische vakbeweging (ofschoon deze in Frankrijk en Italië veel sterker is dan de niet-communistische) wees de vergadering echter pertinent van de hand. Zij stelde zich op het standpunt, dat het primair de taak van het IVVV is daarover richtlijnen te geven.

Vermeldenswaard in dit verband is nog dat in Luxemburg de kleine communistische vakcentrale (FLA) in oktober 1965 gefuseerd is met de sociaal-democratische LAV en dat in België de communisten lid kunnen worden van het sociaal-democratische ABVV.

Communistische agitatie werd in 1966 vooral waargenomen onder de Amsterdamse taxichauffeurs en - met onverwacht hevige gevolgen - onder de bouwvakarbeiders in de hoofdstad.

Het actie-comité van taxichauffeurs, onder leiding van de voormalige partijbestuurder der CPN, wist zijn agitatie voor betere arbeidsvoorwaarden buiten het georganiseerde overleg om, te "bekronen" met een algemene 24-urige staking van de Amsterdamse huurchauffeurs en eigen rijders, van 7 op 8 februari. Resultaten bleven echter uit. Vooral de eigen rijders zagen dan ook geen heil meer in de activiteiten van het comité. Kortgeleden liet er zich dan ook over uit dat, mede door de voortdurende overgang van taxi-chauffeurs naar de groep eigen rijders, het comité geen kans meer ziet

zich te laten gelden.

Het Amsterdamse Bouwvak Comité (ABC) en de Schilderscommissie, wier activiteiten - als "speerpunten" van de communistische ABWB - de aanleiding tot de relletjes van 13 en 14 juni vormden, hadden een maand voordien, n.l. op 17 mei, reeds een protest-demonstratie op touw gezet tegen de z.g. "schandaalbelasting" (verzwaring belastingdruk op overwerk etc.) en tegen de 2% administratiekosten, waarmee het vakantiefonds dit jaar voor het eerst de niet of niet-erkend georganiseerde bouwvakarbeiders wilde belasten. Op 2 juni was hierop een sit-down-demonstratie voor het kantoor van het Sociaal Fonds Bouwnijverheid gevolgd, eveneens door de twee comité's georganiseerd (deelname resp. 800 en 400 personen).

Voor het St. Elisabeth-patronaat aan het Marnixplantsoen, waar de vakantiebonnen zouden worden verzilverd, ontstond op maandag 13 juni tussen 6 en 8 uur n.m. een grote toeloop van gegadigden, waaronder ettelijke honderden ongeorganiseerden, die gehoor hadden gegeven aan de oproep van het ABC om "massaal" te gaan protesteren. Als voornaamste leiders waren daarbij aanwezig:

. De ongeregelheden die daarbij ontstonden, vormden de directe aanleiding tot de verdere gebeurtenissen op die avond en op de volgende dag.

De communistische leiders van het Bouwvak Comité, die - evenzeer als andere voormannen van de CPN en het partijdagblad "De Waarheid" - stellig mede verantwoordelijk waren voor de verhitte stemming en de grote toeloop voor het patronaatsgebouw, hebben er geen blijk van gegeven dat zij probeerden de zaak in de hand te houden. De staking die zij daarna, tegelijk met de demonstratie voor de ochtend van de 14e juni afkondigden, heeft bijgedragen tot een zodanige stijging van de spanningen in de al sedert maanden in Amsterdam heersende labiele sfeer, dat daardoor tal van hoofdzakelijk jeugdige personen zich aan vandalisme en daadwerkelijk verzet tegen de politie te buiten zijn gegaan.

De CPN-leiding had zich reeds op de dag zelf publiekelijk van de ordeverstoringen gedistancieerd. In meerdere bestuursbijeenkomsten in het 2e halfjaar van 1966 is het de voor-

zitters van ABWB en ABC, verweeten dat zij de CPN het risico hebben laten lopen door publiek en overheid voor de ongeregeldheden verantwoordelijk te worden gesteld. In deze bijeenkomsten werd er, conform de partijlijn, opnieuw op gehamerd dat het geschil over de 2% geen tegenstellingen tot het NVV mocht aanwakkeren. De communisten moesten integendeel de looneisen van de ANB (de bouwvakbond van het NVV) tot de hunne maken (de CAO moet per 1 maart vernieuwd worden).

Een ongeorganiseerde bouwvakarbeider, die een proces om de 2%-regeling had aangespannen, is inmiddels op 2 december door de Amsterdamse kantonrechter in het gelijk gesteld. Deze heeft de Stichting Vakantiefonds Bouwnijverheid veroordeeld tot betaling van de geldswaarde der vakantiezegels. "De Waarheid" van 6 december zag in deze uitspraak het bewijs "dat de hele kwestie van de 2%, die de aanleiding vormde tot de juni-gebeurtenissen, een kunstmatig opgezette en van buitenaf opgedrongen affaire is geweest". Het blad zocht hier "enkele uiterst rechtse vakbondsbestuurders" achter, die één lijn trokken met grote bouwondernemers. En het blad beweerde voorts dat "in het bijzonder de Westduitse pers zich verlustigde in de duidelijk geprovoceerde ongeregeldheden".

Tegen de uitspraak van de kantonrechter is het vakantiefonds in beroep gegaan.

Met het oog op de vervroegde verkiezingen, gaf de CPN-leiding ter partijbestuurszitting van 24 en 25 oktober reeds aan, langs welke banen de propaganda moest worden gevoerd. De CPN zoekt zijn potentiële kiezersaanhang vooral onder de bedrijfsarbeiders. In een pamflet dat in november van de CPN uitging, stelde ze o.m., dat de CPN de enige politieke partij is, die de eis poneert van 7% loonsverhoging (als minimum CAO-loon) met gelijktijdige prijsverlagingen. Voor de landelijke "loonmanifestatie", die de CPN op 26 november in Amsterdam organiseerde, werd intensief propaganda gemaakt. De betoging trok echter slechts een zeer matig aantal deelnemers.

In de laatste week van november 1966 gaf de CPN een geïllustreerde brochure uit, onder de voor zichzelf sprekende titel: "Geen ontslagen maar meer werk". In de Tweede Kamer

weerde Hoekstra zich, tijdens het loondebat op 29 december, tegen de loonaanwijzingen van Minister Veldkamp. Hij stelde de regering verantwoordelijk voor de huidige werkloosheid en dreigde dat de arbeiders geen herhaling van massawerkloosheid zullen dulden.

De financiële positie van de CPN

De jaarlijkse financiële acties in de CPN, die in de eerste plaats nodig zijn om het uitgeven van het partijdagblad mogelijk te maken en voorts om andere activiteiten te financieren, starten gewoonlijk met het "Waarheid"-festival. Vooral de laatste tijd gaat het hierbij om vrij grote bedragen. Niet alleen dat het tekort van "De Waarheid" (jaarlijks ongeveer f. 100.000,--) moet worden weggewerkt, doch ook moet geld worden verzameld in verband met te voeren verkiezingsacties. Voor 1965/1966 was het streefbedrag gesteld op ongeveer f. 350.000,--. Deze actie is niet geheel geslaagd, maar toch werd bijna f. 300.000,-- ingezameld. Met het oog op de komende Kamer-verkiezing, werd voor 1966/1967 de taak op drie ton gesteld.

Deze acties zijn voor de CPN een bittere noodzaak, daar, ondanks de over het algemeen lage bezoldiging van de vrijgestelden en employees, de opwaartse druk van lonen en prijzen de partij voortdurend voor bijna onoverkomelijke moeilijkheden plaatst. De bereidheid om te offeren is bij overtuigde communisten vaak wel aanzienlijk, maar het overgrote deel der partijgenoten komt zelfs niet toe aan het betalen van het juiste contributiebedrag. Sedert de invoering van de nieuwe contributieschaal op 1-1-1964, is wel een voortdurende stijging van de gemiddelde afdracht op te merken, doch ook nu nog betaalt slechts een 20% van de leden de maximum contributie van f. 1,-- per week (afgestemd op een inkomen boven de f. 100,--).

De afdracht van vergoedingen, verkregen op grond van het lidmaatschap van openbare lichamen, geeft ook enige stijging te zien. Communistische leden van vertegenwoordigende lichamen dienen - zoals bekend - hun vergoeding aan de partij af te dragen en ontvangen, wanneer het een volledige functie betreft (lid Tweede Kamer of Wethouder), een laag partijsalaris plus onkostenvergoeding.

Ondanks deze vergroting van inkomsten leeft de penningmeester van de CPN, Jaap Wolff, onder voortdurende druk om de zaak sluitend te krijgen. In het algemeen gesproken hebben de partij-ondernemingen (de drukkerijen Dijkman en Heijermann en de uitgeverij/boekhandel Pegasus) grote moeite om rendabel te worden dan wel rendabel te blijven. Bij Pegasus wordt veel last ondervonden van het geschil tussen China en de Sowjet-Unie. Vooral door de autonome koers van de CPN is het bij Pegasus een voortdurend schipperen om Russische of Chinese klandizie niet te schaden. Ook ondervindt men bij Pegasus moeilijkheden door het straf communistische karakter, dat de partij dit bedrijf wil blijven opleggen, waardoor het assortiment voor het grote publiek nogal eenzijdig is.

Om de kaspositie te verbeteren heeft de CPN-leiding dit jaar tevergeefs getracht een eind te maken aan het op het partijgebouw "Felix Meritis" rustend conservatoir beslag, dat de oud-politieke delinquent l'Ecluse te Zutphen, terzake de hem door een artikel in "De Waarheid" berokkende schade, op dit pand had doen leggen. Het aangaan van een nieuwe hypothecaire lening op dit gebouw werd de CPN daardoor onmogelijk gemaakt.

Het regelmatig doen verschijnen van de partij-organen, vormt voor de CPN wel het grootste probleem. Niet alleen de exploitatie van "De Waarheid" levert - zoals hierboven reeds werd aangegeven - een flink tekort op, maar ook het uitgeven van de andere periodieken gaat met enig verlies gepaard.

De door Pegasus uitgegeven bladen "Politiek & Cultuur" (het ideologische maandblad van de CPN, dat thans nog een oplage van 2.175 exemplaren heeft) en "Kontrast" (het vijfmaal per jaar verschijnende tijdschrift voor jonge kunstenaars en intellectuelen, met een oplage van 1.000 exemplaren) leiden een min of meer zieltogend bestaan. Abonnee-werf-acties kunnen door gebrek aan mankracht niet of nauwelijks worden gevoerd. Hetzelfde geldt in nog versterkte mate voor het internationaal communistische opinie-maandblad "Vraagstukken van Vrede en Socialisme". Geleid door haar gevoelens van autonomie, heeft de CPN-leiding steeds sterker wordende bezwaren tegen de inhoud van dit blad en de methode van totstandkoming daarvan. Van dit orgaan, dat voor rekening van de internationale uit-

geefster te Praag uitkomt, is de oplage van de Nederlandse editie begin 1966 teruggebracht van 1.400 op 600 exemplaren.

Bij "De Waarheid" zijn de inkomsten uit abonnementsgelden door de prijsverhoging van begin 1966 wel enigermate gestegen, doch de inkomsten uit advertenties zijn niet noemenswaard vooruitgegaan. Opvallend is het teruglopen van het aantal advertenties, dat door handelsondernemingen uit Oosteuropese landen in "De Waarheid" wordt geplaatst. De vrijwel permanent gevoerde abonnee-werving voor het partijdagblad is nauwelijks voldoende om het voortdurende verlies aan abonnees op te vangen. Het totaal aantal abonnees op "De Waarheid" is nu ongeveer 20.000.

Het afgelopen jaar was het tekort aan betalingsmiddelen bij "De Waarheid" enkele malen zo nijpend, dat een aantal betrouwbare partij-kaderleden moest worden gevraagd ten behoeve van de exploitatie van het blad een z.g. persoonlijke lening ad f. 1.000,-- af te sluiten. Ook werd bij die gelegenheden weer een beroep op Pegasus gedaan een extra bedrag te lenen. Pegasus geeft daarenboven jaarlijks een donatie aan de partij, waarvan de grootte afhankelijk is van de eigen bedrijfswinst.

Ook bij het uitgeven van de advertentie-streekbladen, die in enkele CPN-districten gratis huis aan huis worden verspreid, heeft men met geldgebrek te kampen gehad. Enkele, zoals "Fries Perspectief", werden opgeheven, een ander, "De Zaanstreek", is daar na aan toe en slechts "Ons Noorderkwartier", dat in Noord-Holland Noord wordt uitgegeven, komt tot een redelijke exploitatie en kan zich aardig handhaven.

De pro-Chinese oppositie in de CPN

"Politieke macht komt uit de loop van een geweer."

- Mao Tse-toeng

Ook in 1966 hebben de twee pro-Chinese oppositiegroepen, "De Rode Vlag" o.l.v. Chris Bischof en het "Marxistisch-Leninistisch Centrum" (MLCN) o.l.v. Nico Schrevel, langs gescheiden banen hun kritische pijlen op de CPN afgevuurd. Beide groepen kwamen tot de oprichting van een eigen "jongerenclub". Het

MLCN riep de "Kommunistische Jeugd Liga" in het leven en "De Rode Vlag" verzamelde enkele jongeren rond het blaadje "Rode Jeugd", dat in juni in het nieuws kwam door de arrestatie en veroordeling van een viertal redactieleden, wegens opruiing en belediging van de politie.

Eind september ging de CPN-leiding eindelijk over tot royerering van de voornaamste MLCN-bestuurders: Schrevel, en . Hiermede was de topleiding van de pro-Chinese oppositie uit de CPN verwijderd (het bestuur van "De Rode Vlag" was immers al in 1965 geroyeerd), hetgeen in feite betekent dat deze oppositie haar slagkracht binnen de CPN vrijwel heeft verloren.

Op het "revolutionair elan" van beide groepen had deze ingreep echter geen invloed. "De Rode Vlag" gaf haar eerste brochure uit over "de verderfelijke rol van de CPSU-leiding in het conflict met China" (vertaling van een artikel uit het Chinese blad "Renmin Ribao"), en kondigde een enquête aan over het vraagstuk of er in Nederland plaats is voor "een nieuwe revolutionaire partij op basis van het marxisme-leninisme". "D'66" en "Tien over Rood" zijn, volgens "De Rode Vlag", niet met werkelijk nieuwe punten gekomen; de CPN is "verworden tot een rechtse, revisionistische partij"; de PSP is "een groep intellectuelen die zonder verbinding met de arbeiders de werkelijke problemen in de wereld probeert te verdoezelen"; de PvdA "dient alleen de belangen van de kapitalisten". De uitslag van deze enquête zal voor "De Rode Vlag" beslissend zijn of zij zich al dan niet als partij zal gaan presenteren.

Het MLCN publiceerde in het septembernummer van "De Rode Tribune" een eerbewijs aan Mao Tse-toeng, dat droop van de persoonsverheerlijking ("de hooggeëerde en geliefde voorzitter van alle marxisten-leninisten ter aarde"). Het lag voor de hand, dat dit overspannen proza zelfs voor de meest verstokte Nederlandse revolutionair onverteerbaar zou zijn. Inderdaad bleek dan ook uit een redactionele verklaring in het oktobernummer van "De Rode Tribune", dat "arbeiders/lezers" het blad niet geschreven achtten in "de taal van de Nederlandse arbeidersklasse". De redactie beloofde beterschap.

Uit een bulletin van het Chinese persbureau Hsin Hua,

d.d. 21 oktober j.l., kwam echter duidelijk naar voren, dat de Chinezen zelf wel degelijk ingenomen waren met deze MLCN-publicatie. Het in "De Rode Tribune" afgedrukte eerbewijs aan Mao werd in het bulletin namelijk uitvoerig en met instemming geciteerd, hetgeen niet minder betekent dan een officiële Chinese erkenning van het MLCN! In feite steunen de Chinezen - zoals bekend - de groep van Schrevel moreel en financieel reeds sinds 1964. Opmerkelijk is het overigens dat de CPN-leiding nog steeds op ledenvergaderingen e.d. de fictie verkondigt, dat de Chinese CP géén steun verleent aan beide oppositiegroepen. In hoeverre hier sprake is van politieke misleiding of eenvoudig van wishful thinking, valt vooralsnog niet te onderkennen.

Ook de Albanese CP onderhoudt al gedurende geruime tijd goede relaties met het MLCN. Zo brachten in de afgelopen zomer - evenals vorige jaren - weer enkele Nederlandse marxisten-leninisten (o.w. de voorzitter van de "Kommunistische Jeugd Liga":) een gratis vakantie- annex "studie"-bezoek aan Albanië. "De Rode Tribune" van december drukte, naast een interview met de cineast en een zeer lange "zelfkritische" verklaring van de PKI ("exclusief voor Nederland" - de CPN zal zich hierover wel verbaasd hebben!), een enthousiast verslag af van het begin november gehouden Albanese partijcongres. Met nauw verholen leedvermaak werd in deze beschouwing tot uitdrukking gebracht, dat niet de CPN, maar het MLCN op dit evenement was uitgenodigd "als enige vertegenwoordigster van de marxisten-leninisten in ons land".

HOOFDSTUK III

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE HULPORGANISATIES

Quantum mutatus ab illo. ("Hoe veranderd van dien, die hij vroeger was")

- Vergilius

"Algemene balans" van 1966

Als gevolg van de wanverhouding tussen CPSU en CPN en - naar rato - tussen de internationale frontorganisaties en die in Nederland, wordt het steeds moeilijker de activiteit van de Nederlandse "mantels" te projecteren tegen de achtergrond van het program harer mondiale moederorganisaties.

De distantie tussen het Nederlandse en het internationale communisme verklaart voor een deel mede, waarom het op internationaal niveau chronisch geworden Sino-Sowjetconflict zich weliswaar manifesteerde in en rond verschillende internationale frontorganisaties als WVR, IOJ en WFSW, doch zich nagenoeg niet deed gelden op het niveau van de nationale hulporganisaties. Tegelijkertijd moet echter worden geconstateerd, dat dit conflict de internationale frontorganisaties in het voorbije jaar nauwelijks meer beroerde dan in 1965 het geval was. Het bestaan ervan uit zich vooral in de groeiende aandacht van verschillende internationale frontorganisaties voor Latijns-Amerikaanse en Afro-Aziatische gebieden: Moskou wil hier Peking kennelijk vóór blijven.

Dat de "introvertie" van de communisten aan de top van de Nederlandse hulporganisaties de leiding van de internationale "mantels" overigens toch al genoeg zorgen baarde, bleek veelvuldig, met name als de conflicten tussen "guidance" en "autonomie" zich toespitsen in discussies met afgevaardigden uit de lage landen op het scherp van het verbale zwaard: zoals met (NVR) op het Wereldvredecongres in Genève en met (ANJV) op het Wereldjeugdcongres in Sofia. Motto van de Nederlanders: de pacifistische koers van de internationale frontorganisaties past niet in de Nederlandse

verhoudingen. Ook in en rond andere communistische hulporganisaties, zoals de Vrouwenbeweging en de vriendschapsorganisatie Nederland-USSR werd de wanverhouding tussen "Kreml" en "Felix Meritis" nogal eens weerspiegeld. Alleen "Verenigd Verzet 1940-1945" bleef door al deze conflicten onberoerd.

Het afgelopen jaar heeft de conclusie van 1965, dat in de koers van de Nederlandse hulporganisaties de politieke lijn van de CPN prevaleerde boven die van de internationale frontorganisaties, dan ook opnieuw bevestigd, ja - mag men wel zeggen - geaccentueerd.

Het feit, dat de op autonomie gerichte politiek van de Nederlandse communisten zich o.m. uitte in hun stereotiepe "eenheidspolitiek" - waarbij "Vietnam" en "NAVO" (in verband met de vestiging van AFCENT in Nederland) de voornaamste aanknopingspunten waren - was al evenmin verrassend. Het laatstgenoemde thema past trouwens uitstekend bij de herhaaldelijk gebleken voorkeur van de Nederlandse communisten voor agitatie tegen de Duitse Bondsrepubliek. Dat het onderwerp "Vietnam" hier te lande over het algemeen toch nog méér accent verkreeg, was minder het gevolg van het koersen op het kompas van de internationale frontorganisaties dan van een poging van De Groots volgelingen om zich - aanknopen bij de gevoelens van de massa - wat aan het isolement in de Nederlandse samenleving te ontworstelen.

Recente activiteiten van de Amsterdamse "vredesstrijders" illustreerden niettemin, dat ook dan nog wordt getracht de "actie Vietnam" tactisch om te buigen; en wel in deze zin, dat gepoogd wordt de viadit thema gemobiliseerde massa in beroering te brengen tegen "het Duitse gevaar".

Het even vruchteloze als hardnekkige communistische streven zich in deze zaken primair te oriënteren op de socialisten - en wel in een mate, omgekeerd evenredig aan de verstandhouding met de pacifisten - is ook al niet van vandaag of gisteren.

Alle activiteiten en autonomie-strevingen ten spijt, blijken de Nederlandse hulporganisaties zich toch nog steeds niet "reçu" te hebben kunnen maken voor bredere lagen van de bevolking. Integendeel: congressen, als die van ANJV, OPSJ en NVB, bewezen, dat de "werving" niet van de grond komt en dat de

financiële situatie zorgwekkender is dan ooit.

Verhouding tot de CPN en de internationale frontorganisaties

Dat de communistiche jeugdbeweging h.t.l. zich ook in het afgelopen jaar weer geheel en al conformeerde aan de autonomie-politiek van de CPN, kwam het duidelijkst tot uiting in de houding van de delegatie van het Algemeen Nederlands Jeugdverbond (ANJV) op het 7e congres van de communistische Wereldfederatie van Democratische Jeugd (WFDJ), in juni 1966 in Sofia gehouden. De aanwezige ANJV'ers boden daar met succes verzet tegen pogingen van de Arabische staten en van de Russen om de "reactionaire en agressieve" politiek van Israël aan de kaak te stellen. Het ANJV ontving hiervoor een pluim van de Israëlische communistische jeugdbeweging.

Gelet op het bovenstaande behoeft het ook niet te verbazen, dat het ANJV en de kleinere Organisatie van Progressieve Studerende Jeugd (OPSJ), niet aan de kant van de Sowjet-Unie hebben gestaan bij de discussie over reorganisatie in de WFDJ. Deze kwestie kwam in de eerste helft van 1966 aan de orde en in periodieken van de organisatie verschenen daarover uitvoerige discussiebijdragen. Verschillende daarvan bevatten elementen, die, als zij ten uitvoer zouden worden gebracht, wellicht het einde zouden betekenen van de Russische hegemonie in de WFDJ.

Ook in zijn relaties tot zusterorganisaties in het buitenland, liet het communistisch jeugdverbond er geen twijfel over bestaan, dat het de CPN-koers bleef volgen. Dat bleek zelfs uit het gebrek aan "gewicht" van ANJV-delegaties naar congressen in het buitenland, zoals naar Roemenië in maart en naar de Sowjet-Unie in mei 1966.

Interessant is overigens, dat Roemenië het eerste land was waarheen, sinds lang, weer een ANJV-delegatie werd afgevaardigd. Dit hing stellig samen met de sympathie van de CPN voor de Roemenen, aangezien ook de communistische partij van dat land er herhaaldelijk blijk van gaf een autonoom standpunt te huldigen inzake het conflict tussen communistisch China en de Sowjet-Unie.

Al met al ziet het er niet naar uit dat de verhouding tussen de Nederlandse communistische jeugdorganisaties en haar zusterorganisaties in het buitenland als ook met de WFDJ, er in de toekomst beter op zal worden. Hierbij wordt met name gedacht aan het besluit van de Socialistische Jeugd van Nederland (SJ) van oktober 1966 om het geassocieerd lidmaatschap van de WFDJ aan te vragen. Die aanvraag wordt bijzonder interessant, als men bedenkt, dat de verhouding tussen het ANJV en de SJ ronduit slecht is en dat het communistisch jeugdverbond een vertegenwoordiger heeft in het Executief Comité van de WFDJ. Een reactie van ANJV-zijde op de SJ-aanvraag, werd tot op heden echter nog niet vernomen.

De communistische Nederlandse Vredesraad (NVR) had het afgelopen jaar - op haar beurt - eveneens met problemen te kampen in de verhouding tot CPN en internationale "moederorganisatie" i.c., de "Wereldvredesraad" (WVR).

Op nationaal plan vormde vooral de samenwerking van de NVR met het pacifistische "Comité 1961 voor de vrede" de aanleiding tot felle kritiek van het CPN-partijbestuur. De politieke lijn van de partij is immers nog altijd gericht op samenwerking met de sociaal-democraten hier te lande en op distantiëring van de pacifisten, i.c. de PSP. De NVR heeft zich voor de kritiek van het partijbestuur niet doof kunnen houden. Weliswaar organiseerde zij tezamen met het "Comité 1961 voor de vrede" op 16 april nog de traditionele "Paasmars", doch sedertdien is de verstandhouding tussen beide organisaties opvallend verslechterd. Deze ontwikkeling werd nog versneld, doordat ook in het "Comité 1961 voor de vrede" steeds meer stemmen opgingen (voornamelijk van jongeren) om het contact met de communisten te verbreken.

Voorts werd de NVR dit jaar bij de partij op het matje geroepen, omdat bij bepaalde activiteiten "een duidelijk eigen (communistisch) geluid" had ontbroken. Dit betrof met name de landelijke informatieve bijeenkomst, welke het, op initiatief van de NVR tot stand gekomen, "Nederlands Komitee tegen de verspreiding van kernwapens" op 2 april te Utrecht organiseerde. Vooral partijvoorzitter Paul de Groot, die de bijeenkomst

zelf bijwoonde, hekelde na afloop het tekort aan communistische inbreng in scherpe bewoordingen.

De politieke koers van de CPN was ook oorzaak van een duidelijke disharmonie in de relatie tussen NVR en WVR. Ook hier speelde de samenwerking met pacifisten een rol, zij het niet de enige. De nog altijd door Moskou gedirigeerde WVR streeft - zoals bekend - reeds enige tijd naar verbetering van contact en samenwerking met internationale pacifistische organisaties als de "International Confederation for Disarmament and Peace" (ICDP) en de "War Resisters International" (WRI). Tegen de achtergrond van hetgeen hiervoor werd gesteld over de verhouding van de CPN tot de pacifisten in ons land zal het duidelijk zijn, dat de NVR deze WVR-koers in Nederland niet kan verkopen. Ook door de "autonomie"-politiek van de CPN zag de NVR zich genoodzaakt zich zo zelfstandig mogelijk op te stellen. Het feit, dat de Russen in 1966 - ondanks enkele schijnbaar "democratische" wijzigingen in de structuur en de activiteit van de WVR - hun greep op deze organisatie nog wisten te versterken, terwijl de NVR had gehoopt op een zekere "decentralisatie", heeft de laatste in deze houding alleen maar kunnen stijven.

Dat ook in de verhouding tussen de communistische Nederlandse Vrouwenbeweging (NVB) en de Internationale Democratische Vrouwen Federatie (IDVF) in het voorbije jaar geen verbetering intrad illustreerde laatstelijk het in november gehouden 8e congres van eerstgenoemde organisatie. De onderlinge contacten blijven tot het hoogstnoodzakelijke beperkt (zie MO no. 11-1966).

In de communistische verzetsbeweging h.t.l. scheidt de verhouding tot CPN en internationale frontorganisatie minder grote problemen.

De leiding van Verenigd Verzet 1940-1945 is zo nauw gebonden aan de CPN, dat als min of meer vanzelfsprekend kan gelden, dat zij zich zonder al te veel gemor houdt aan directieven van de CPN-leiding. Of men er echter vrede mee heeft, dat in 1966 door de CPN-leiding bezwaar is gemaakt tegen de traditionele uitzending van enkele oud-verzetsstrijders naar vakantie-

en herstellingsoorden van bevriende buitenlandse relaties, valt te betwijfelen.

De verhouding met de Fédération Internationale des Résistants levert evenmin ernstige moeilijkheden op. De FIR is in feite immers een Europese overkoepelende organisatie, die totnogtoe praktisch geen schadelijke gevolgen ondervond van conflicten tussen pro-Russische en pro-Chinese organisaties en van het optreden van "autonome" nationale partijen.

De Vereniging Nederland-USSR daarentegen, die haar bestaansrecht vindt in de bevordering van culturele samenwerking en vriendschap met de Sowjet-Unie en waarvan het beleid in feite wordt bepaald door instanties in Moskou, moest zich anno 1966 wel in een uiterst précaire situatie bevinden. De Nederlandse communisten, die aan het hoofd staan van Nederland-USSR - meest CPN-leden met een lange staat van dienst - hebben zich in het afgelopen jaar, onder leiding van de uiterst tactisch ingestelde secretaris Willem Hulst, alle moeite getroost het conflict met de zo autonoom ingestelde CPN-leiding zoveel mogelijk "sluimerend" te houden. Zoals bekend gingen zij daarbij zelfs zo ver tegenover hun Russische vrienden, de onhoffelijkheid te begaan af te zien van een feestelijke verenigingsbijeenkomst ter herdenking van de Oktober-revolutie.

Aan het eind van 1966 kan wel worden gesteld, dat geen enkele communistische mantelorganisatie in Nederland zich in een zo moeilijk parket bevindt als de onderhavige vereniging. De omstandigheid, dat haar - omdat zij niet is gelieerd aan een internationale overkoepelende organisatie - de verwickelingen zijn bespaard gebleven, die zich in de verhouding tussen internationale frontorganisaties voordoen, biedt weinig soelaas. De Nederlandse vriendschapsvereniging komt immers mede daardoor duidelijker uit de verf als "partner" van Moskou: voorwaar een doorn in het oog van CPN-leider Paul de Groot.

Communistische agitatie inzake Vietnam

Bij deze agitatie deed in de eerste plaats de jeugd van zich spreken.

Behalve dat het ANJV en de OPJSJ hun medewerking verleenden

aan activiteiten van het Jongerencomité Vietnam (zie hoofdstuk IV), hebben zij op dit terrein het gehele jaar door ook eigen activiteiten ontplooid of zetten zij acties, door het jongerencomité begonnen, voort.

Hoogtepunten daarin waren de eind mei 1966 georganiseerde fietsdemonstraties (van de OPSJ in Amsterdam en van het ANJV - in het kader van de Pinkstermanifestatie - van Bilthoven naar Soesterberg).

Voorts gaf het ANJV aan de inzamelingsactie van het jongerencomité voor plastic en bandrecorders, waarmee op 24 augustus 1966 werd gestart, een eigen cachet door deze, althans voor wat de recorders betreft, op eigen houtje en op grote schaal voort te zetten. Eind december 1966 was zelfs zoveel geld bijeengebracht, dat 20 van deze apparaten konden worden aangekocht. Het was de bedoeling deze met de nodige tam-tam (kennelijk ook tegenover het Jongerencomité Vietnam) tijdens het met de Kerstdagen gehouden 11de ANJV-congres aan twee Vietnamese afgevaardigden te overhandigen. Dat kon evenwel niet doorgaan, daar aan bedoelde buitenlanders geen visa werden verstrekt.

Het is nog immer niet geheel duidelijk, om welke redenen de communisten steeds maar weer eigen Vietnamactiviteiten ontwikkelen. Wel staat vast, dat deze grotendeels samenvallen met periodes van inactiviteit van het jongerencomité. Ook bestaat er vermoedelijk enig verband tussen deze acties en de dreigementen van communistische zijde om uit het jongerencomité te treden en een eigen Vietnamcomité op te richten. Dit laatste uiteraard met de bedoeling om het daarin geheel voor het zeggen te hebben en niet, zoals nu, de voorzittersplaats aan de trotskist - en sinds enige tijd ook PSP'er -

te moeten overlaten.

Het ziet er thans evenwel naar uit, dat de communisten zich wel tweemaal zullen beraden aler opnieuw met dreigen te beginnen. Sinds de zomer van 1966 maken namelijk ook jonge socialisten, verenigd in de Federatie van Jongerengroepen (FJG) van de PvdA, deel uit van het jongerencomité. Samenwerking tussen socialisten en communisten is immers het grote doel waarnaar de laatsten streven, dus ook het ANJV; de aan-

wezigheid van pacifisten en provo's in het comité wordt dan op de koop toe genomen.

Tenslotte is het niet denkbeeldig dat de jonge communisten h.t.l. zich, althans voor het oog van de communistische wereld, zo inspanden om de schijn op te houden, dat zij het uiteindelijk zijn, die richting geven aan de Vietnamactiviteiten. Ongetwijfeld hebben zij met de bandrecorderactie in elk geval een goede beurt gemaakt.

Opmerkelijk is overigens, dat de "Anklang", die de provo's in bepaalde kringen vonden, de communistische jeugdbewegingen er kennelijk toe heeft verleid ook zelf naar radicalere actievormen te zoeken om de aandacht van de massajeugd te trekken. Zo bedachten ANJV en OPSJ vormen van protest, waarvan zij voorheen geen gebruik wilden maken, omdat er een provocerend element in schuilde en men onder geen beding in conflict wenste te komen met het gezag. Een voorbeeld hiervan waren de bovenvermelde fietsdemonstraties, waarvoor met opzet geen vergunning werd gevraagd.

Frappant in verband met het voorgaande is ook, dat de OPSJ sinds september 1966 haar periodiek "Spektakel" een zodanig uiterlijk heeft gegeven, dat het nu opvallend lijkt op het "Provo"-maandblad. Gebleken is dat de verkoop daardoor enorm is gestegen en zelfs verzesvoudigd werd. Behalve financieel voordeel zit hierbij stellig ook de overweging voor, dat de aandacht van een deel der door "Provo" bereikte massa wordt omgebogen naar de communistische jeugdbeweging. De laatste heeft er - terecht - behoefte aan zelf wat uit het isolement te geraken. "Provo" moet daartoe de wind uit de zeilen worden genomen.

De activiteiten van de communistische vredesbeweging hebben zich in 1966 geleidelijk aan meer toegespitst op de kwestie Vietnam dan op het favoriete thema van "het Duitse gevaar". In dit verband toonden vooral de veelal op communistisch initiatief tot stand gekomen plaatselijke en regionale "actiecomité's voor de vrede" een toenemende activiteit. Hoewel de communisten in deze comité's gewoonlijk het beleid bepalen - op de achtergrond daarbij begeleid door de NVR - slaagt

men er toch steeds weer in om ook vele niet-communisten bij de activiteiten ervan te betrekken. Dit succes weet men voornamelijk te bereiken door een tactisch hanteren van actuele actiethema's, ook in het afgelopen jaar weer. Zo ontwikkelde het, in mei 1965 op communistisch initiatief tot stand gekomen, "Fries Actiecomité voor de vrede" in 1966 verschillende activiteiten, waaronder een "teach-in" over Vietnam te Leeuwarden, waaraan rond 900 personen deelnamen. Daarnaast ontplooiden ook het "Zeeuws Vredescomité" en de "Limburgse gespreksgroep voor de vrede" grote activiteit. Onder de plaatselijke comité's trokken vooral het "Amsterdams Vredescomité" en het vredescomité te Nijmegen de aandacht. Het laatste opereert momenteel onder de naam "Nijmeegs Vietnamcomité" en organiseert als zodanig Vietnam-marsen op elke derde zondag van de maand, in navolging van (en vermoedelijk in samenwerking met) de "Actiegroep Vietnam". Het "Amsterdams Vredescomité", dat geheel door communisten wordt geleid, gaf eind augustus de stoot tot een handtekeningen-actie onder het personeel van de Amsterdamse overheidsbedrijven. Hoewel deze actie werd gelanceerd als een Vietnam-actie, werd het accent ervan al spoedig verlegd naar "het Duitse gevaar", met als gevolg dat eind 1966 handtekeningen werden ingezameld onder een petitie aan regering en Staten-Generaal, waarin stelling wordt genomen tegen de NAVO, de aanstelling van Generaal _____ en het "streven van West-Duitsland naar kernwapens".

Deze handelwijze verraadt dus wel, dat "het Duitse gevaar" voor de NVR in feite nog steeds het belangrijkste actie-object is, doch dat tijdelijk de nadruk gelegd wordt op Vietnam, ten einde de zo gewenste "aansluiting bij de massa" te bewerkstelligen.

Ook internationaal wordt momenteel door de communistische vredesbeweging het accent gelegd op de kwestie Vietnam. Zo vormde dit onderwerp het belangrijkste programmapunt op de twee grote bijeenkomsten, welke de WVR in 1966 te Boedapest (maart) en Genève (juni) belegde. In dit verband kan ook worden gewezen op het "zwartboek" over Vietnam, dat de WVR in oktober publiceerde en op het "Vietnam-appèl" dat men eind 1966 deed uitgaan en dat door honderden (ook niet-communistische) persoonlijkheden

uit de gehele wereld werd ondertekend. De Praagse "Christelijke Vredesconferentie" (CVC) en de "Berlijnse Conferentie van katholieke christenen" (BC), waarvan bekend is dat zij achter de schermen in meerdere of mindere mate door de WVR worden gemanipuleerd, droegen eveneens het hunne aan de communistische agitatie rond Vietnam bij. Diverse andere internationale communistische frontorganisaties bleven op dit punt trouwens niet achter. Zo organiseerde de "Internationale Vereniging van Democratische Juristen" (IVDJ) in december 1966 te Brussel nog een conferentie over Vietnam, terwijl de "Internationale Organisatie van Journalisten" (IOJ) op haar zesde congres - in oktober 1966 te Oost-Berlijn - de Vietnamese oorlog eveneens in het middelpunt van de belangstelling plaatste.

Ook door de NVB werd de nodige aandacht besteed aan de oorlog in Vietnam. Zo verleende zij haar medewerking aan verschillende demonstraties "tegen de aanwezigheid van Amerikaanse troepen in Vietnam", terwijl dit onderwerp - zoals bekend - tijdens het 8ste congres van de NVB een der kernpunten van de officiële congresrede vormde.

Een nieuwe solidariteitsactie voor Vietnam van de communistische vrouwenbeweging zou binnenkort van start gaan.

Communistische agitatie inzake de NAVO

Ook in de agitatie tegen de voorgenomen vestiging van de AFCENT in Limburg bleef de communistische jeugdbeweging niet achter.

Zo organiseerde het ANJV in november 1966 twee jeugdappèls, resp. in Emmen en in Amsterdam, waar niet alleen aandacht werd geschonken aan de solidariteit met de jeugd van Vietnam en Indonesië, maar ook aan de komst van het genoemde NAVO-onderdeel naar ons land.

De communistisch georiënteerde studentenvereniging "Perikles" liet eveneens van zich horen: in een brief aan de Minister van Defensie werd "ten scherpste" geprotesteerd tegen het voornemen van de regering om de Westduitse generaal met zijn NAVO-commando op Nederlands grondgebied toe te laten. "Perikles" verlangde van de regering, dat deze zou verhinderen,

Het onderhavige chapter is vanzelfsprekend ook door de NVB aangegrepen om weer eens tegen de NAVO in het algemeen te protesteren.

In het NVB-orgaan "Vrouwen voor Vrede en Opbouw" verscheen onder de titel "Tegen en een NAVO-commando in Nederland" b.v. een brief van de NVB, gericht aan de Minister President en aan de Minister van Buitenlandse Zaken, waarin er op werd gewezen, dat het vestigen van een NAVO-commando in het dichtstbevolkte deel van West-Europa, Nederland tot een direct doelwit maakt in geval van oorlog. De afwijzing van de vestiging van AFCENT werd des te meer noodzakelijk genoemd "nu opnieuw een oud-nazigeneraal tot commandant van de NAVO-strijdkrachten is benoemd".

Anti-Duitse agitatie in engere zin

De communistiche verzetsbeweging legde, in het afgelopen jaar weer vooral het accent op de gevaren van herleving van het fascisme en van revanchistische tendenties in de Duitse Bondsrepubliek. De traditie van de Fédération Internationale des Résistants (FIR) vraagt, dat acties tegen Europese en Atlantische samenwerking tegen deze achtergrond worden geprojecteerd. Agitatie tegen de NAVO is derhalve voor de FIR een logisch, vast programmapunt. Agitatie tegen de oorlog in Vietnam is voor deze - praktisch geheel en al op Europa ingestelde - verzetsorganisatie van ondergeschikt belang.

In 1966 echter kwam de FIR zelfs niet tot acties tegen de NAVO, die het vermelden waard zijn.

De weerslag van een en ander is te vinden in Verenigd Verzet 1940-1945. Aan de oorlog in Vietnam werd door de Nederlandse communistiche verzetsbeweging praktisch in het geheel geen aandacht besteed; de agitatie tegen de NAVO stond in geen vergelijk met hetgeen door anderen op dit terrein werd gedaan.

Het boek van de generaal , waaraan sinds juli 1966 in praktisch de gehele Nederlandse pers min of meer kritische beschouwingen werden gewijd, werd pas in oktober 1966 besproken in het maandblad van Verenigd Verzet.

Ten aanzien van de vestiging van het AFCENT-hoofdkwartier in Limburg volstond Verenigd Verzet met de opwekking van haar

leden en die van aanverwante concentratiekampcomité's tot deelneming aan de vorengenoemde protest-demonstratie in Heerlen op 22 oktober.

Bijzonder véél aandacht schonk de leiding van de Nederlandse communistische verzetsbeweging in 1966 opnieuw aan het werk van de concentratiekamp- en andere "mantel"-comité's. De belangrijkste daarvan - het Nederlands Auschwitz Comité, de Nederlandse Sachsenhausen Vriendenkring en het Protestcomité Vrijlating Oorlogsmisdadigers - hebben zich, zoals bekend, in de afgelopen jaren in ons land een zekere reputatie verworven en hebben entree in kringen, waar Verenigd Verzet zelf geen rechtstreekse toegang heeft.

In het begin van 1966 poogde de leiding van Verenigd Verzet voorts onrust te zaaien onder oud-verzetsstrijders, die een pensioen genieten van de Stichting 1940-1945. Een poging om door middel van penetratie in een contactgroep van gepensioneerden tot een "brede" actie te komen liep echter op niets uit.

In de tweede helft van het jaar slaagde men er wel in weerklank te vinden voor protestacties - door Verenigd Verzet geleid en in samenwerking met het Nederlands Auschwitz Comité en het Protestcomité Vrijlating Oorlogsmisdadigers uitgevoerd - tegen de vrijlating van de Duitse oorlogsmisdadiger Lages en tegen gratieverlening aan zijn in Breda gedetineerde bloedbroeders.

Cultuur

In de activiteiten van de Vereniging Nederland-USSR viel in 1966, evenals in 1965, opnieuw de nadruk op drie aspecten: voortzetting van de nauwe samenwerking met de Russen, door verlenging van de in 1964 met de Unie van Sowjet-verenigingen gesloten culturele overeenkomst; propaganda voor een cultureel verdrag op staatsniveau tussen Nederland en de Sowjet-Unie; exploitatie van het reisbureau Vernu.

De activiteiten rondom de culturele overeenkomst met de Unie van Sowjet-verenigingen en het culturele verdrag op staatsniveau hebben langzamerhand het karakter gekregen van routine-werkzaamheden, waarbij de leiding van de Vereniging Nederland-

USSR fungeert als spreektrumpet voor de Russen en tegelijkertijd voor zichzelf - d.w.z. voor de vereniging en voor haar reisbureau - een zo gunstig mogelijke positie tracht te veroveren op het terrein van de culturele uitwisseling tussen beide landen.

Daarnaast werd in 1966 in toenemende mate duidelijk, dat zich in de functie van Nederland-USSR en haar reisbureau Vernu een accentverschuiving voordoet. Het reisbureau Vernu is n.l. steeds meer gaan optreden bij gelegenheden, waar vroeger een taak lag voor de Vereniging Nederland-USSR en heeft bepaalde functies van de vereniging overgenomen. In het vorige M.O. werd daar uitvoeriger bij stilgestaan.

"Begroting" voor 1967

Ook in het komende jaar zal - wat de communistische hulp- of frontorganisaties betreft - primair de aandacht worden gevraagd voor hun verhouding tot de CPN enerzijds en - voor zover in het geding - tot de internationale frontorganisaties anderzijds.

Gezien de in de voorbije periode nog geaccentueerde autonomie-politiek van de CPN en de volgzaamheid van de Nederlandse hulporganisaties t.o.v. de partij, lijkt een verdere verwijdering tussen deze groeperingen en hun internationale moederorganisaties zeker niet denkbeeldig.

De kans hierop wordt trouwens nog vergroot door de voorkeur van de internationale organisaties voor samenwerking met de pacifisten en de nog groeiende tegenzin daartegen van CPN-zijde. De a.s. Kamerverkiezingen, waarbij de CPN zich sterk tegen de PSP lijkt te gaan afzetten, kunnen deze ontwikkeling alleen maar bevorderen.

De activiteiten van de Nederlandse hulporganisaties zullen overigens stellig weer in belangrijke mate worden bepaald door het politiek getij in binnen- en buitenland: de thema's "Vietnam" en "NAVO" (het laatste voorshands in toenemende mate) zullen daarbij uiteraard op de voorgrond staan.

De hetze tegen de NAVO-vestiging in Nederland past, zoals in de "balans" van 1966 reeds werd gesteld, zeer wel in het

raam van de tegen de regering in Bonn gerichte agitatie, doorgaans gevoerd onder het motto van "herlevend nazisme" en "revanchisme".

Bepaalde ontwikkelingen in en rond de Nationaldemokratische Partei Deutschlands (NPD) zijn in dit verband alleen maar koren voor de CPN-propagandamolen.

Van belang zal ook zijn te observeren in welke mate de activiteit van niet-communistische (jongeren) groeperingen de communisten - bevreesd als zij terecht zijn voor verlies van contact met de massa - tot radicaler optreden en pogingen tot herwinning van het initiatief aanzet. De inspiratie, die ANJV en OPSJ aan "Provo" ontleenden, was hiervoor al een frappante vingerwijzing.

H O O F D S T U K IV

ANDERE GROEPERINGS

Flectere si nequeo superos,
Acheronta movebo. ("Indien ik de
hemel niet naar mijn wil kan bui-
gen, zal ik de onderwereld in be-
weging brengen".)

- Vergilius

"Algemene balans" van 1966

Tracht men - het "rechts-extremisme" even buiten be-
schouwing latend en zich dus bepalend tot de "linkse hoek"
(pacifisme, links-socialisme, trotskisme en anarchisme) - de
balans op te maken van de ontwikkelingen in en de activiteiten
van deze variabele "andere groeperingen", dan springen twee
elementen in het oog.

In de eerste plaats is dat de nog weer toegenomen radi-
caliteit, met vooral "Vietnam" en "NAVO" als leidraad *);
een radicaliteit, die zich overigens niet slechts - als bij de
communisten zo vaak - beperkte tot een "engagement" met de
mond, maar zich ook "metterdaad", op straat, deed gelden. Niet
alleen is dit bij voortdurende van toepassing op al die jonge-
rengroeperingen van "the New Left", waaraan in het vorige jaar-
overzicht veel aandacht werd gewijd - w.o., als exponent, de
provo's - maar ook op tal van andere pacifistische, links-so-
cialistische en trotskistische organisaties, die zich hetzij
in het verleden minder geprononceerd opstelden, hetzij de laat-
ste jaren nauwelijks meer van zich deden spreken.

In de tweede plaats valt op, dat - ongetwijfeld mede on-
der invloed van het politiek getij - de neiging tot samenwer-
king tussen verschillende der bedoelde linkse "diversen", na-
tionaal en internationaal, toeneemt. "Internationaal" dan zo-
wel in "nevengeschikte" zin, d.w.z. met nationale groeperingen
in het buitenland, als in "ondergeschikte" zin, d.w.z. door
het lid worden van, c.q. het aanhalen van de banden met, geest-
verwante internationale organisaties.

*) De agitatie rond het huwelijk van Prinses Beatrix in het
voorjaar wordt hier buiten beschouwing gelaten.

De verwachting, dat het radicalisme van de jongeren ook de ouderen tot een scherpere opstelling zou nopen (de publiciteitsmedia confronteren ons er dagelijks mee!), werd reeds in het vorige jaaroverzicht uitgesproken. Vooral de PSP trok in dit opzicht de aandacht. Haar - ten koste van het ideële pacifisme - toegenomen radicaliteit hield overigens niet alleen verband met het verscherpte optreden van een aantal prominenten van deze partij (b.v. in de actiegroep Vietnam), maar ook met de toetreding van enkele belangrijke dissidente communisten tot haar gelederen. Uiteraard bevordert ook de stellingname van de PSP tegenover CPN en PvdA aan de vooravond van de Kamer-verkiezingen deze radicaliteit nog.

Zelfs een eerder weinig actieve en ook niet veel beduidende pacifistische organisatie als de ANVA (Algemene Nederlandse Vredesactie), aangesloten bij de WRI (War Resisters International), deed recentelijk van zich spreken door haar radicaliteit van methode, in casu door in Nederland gelegerde Amerikaanse militairen tot dienstweigering op te wekken; zulks overigens in het voetspoor van de WRI.

Verder kan in hetzelfde verband het dit jaar tot "Stichting Geweldloze Weerbaarheid" gepromoveerde "Trainingscentrum voor geestelijke weerbaarheid en geweldloze actie" worden genoemd, dat radicale methoden als staking, boycot en zelfs wets-overtreding (namelijk als een wet "niet rechtvaardig" is) propageert.

De trotskisten tenslotte deden enkele malen van zich spreken door het etaleren van hun bereidheid zich op de meest radicale wijze (d.w.z. door hulp met wapens en vrijwilligers) in te zetten ten gunste van Noord-Vietnam.

Wat de neiging tot internationale samenbundeling van krachten betreft, trokken niet alleen SJ, Politeia en Provo's de aandacht, maar ook weer "gevestigde" organisaties als PSP en ANVA, gelijk ook verschillende andere, links-socialistische, trotskistische en anarchistische organisaties. Een zeker heimwee naar meer eenheid, dat eerder aan de dag trad rond de mislukte poging van de Zwitser tot internationale bundeling van "linkse krachten", sprak b.v. uit de discussie binnen diverse dezer groeperingen over een interview met de Franse

anarchist in het Parijse blad "T.E.P.-magazine".

Hiermede illustreerden deze "linkse" (Nederlandse) splintergroeperinkjes overigens anderzijds toch ook weer, hoe los het zand is, dat hun samenhang bepaalt.

Om tenslotte toch nog op het rechtsextremisme terug te komen: thans moge er mee worden volstaan te constateren, dat dit verschijnsel, hoezeer waakzaamheid daartegen telkens weer geboden blijkt, in 1966 in Nederland - èn door de publiciteit er omheen èn door het gebrek aan klankbodem - strikt genomen nauwelijks reële vormen aannam.

Agitatie inzake Vietnam

Het in september 1965 opgerichte Jongerencomité Vietnam onderging in het afgelopen jaar een aanzienlijke uitbreiding. Het aantal aangesloten organisaties en plaatselijke afdelingen hiervan, steeg van 15 tot 28. Het belangrijkste nieuwe lid was ongetwijfeld de Algemene Studentenvereniging Amsterdam (ASVA), die ca. 10.000 leden telt.

De activiteiten van het comité hielden echter geen gelijke tred met deze uitbreiding. Zelfs een op 24 augustus 1966 gestarte actie voor het inzamelen van gelden voor plastic en bandrecorders bleef ver beneden de verwachting.

De op 21 april 1966 opgerichte Actiegroep Vietnam heeft eigenlijk veel meer activiteiten aan de dag gelegd dan het jongerencomité. Deze groep kreeg grote bekendheid door het organiseren van z.g. "stille protesttochten", in Amsterdam en ook in andere gemeenten, op iedere derde zondag van de maand. In Den Haag organiseert men een dergelijke mars echter iedere tweede en vierde zaterdag. Vooral in het begin werd voor deze tochten opzettelijk geen vergunning aangevraagd. In de actiegroep spelen zowel provo's, leden van de SJ, van de Pacifistisch-Socialistische Jongeren Werkgroepen (PSJW), als PSP-leden een belangrijke rol.

Zoals bekend, is de Actiegroep Vietnam voortgekomen uit het z.g. Comité "Stil protest", dat werd opgericht na de met Pasen 1966 gehouden ABC-protestmars van Den Helder naar Amsterdam.

Landelijk coördinator van de actiegroep is de 43-jarige Otto Meine Boetes uit Heilo, voorzitter van het Quaker Genootschap. Hij doceert filosofie en sociale politiek aan een protestantse sociale academie in de hoofdstad.

Behalve door de genoemde protesttochten, deed de groep recentelijk van zich spreken door met de Kerstdagen speciale activiteiten te ontplooiën, zoals het organiseren van een predikantenmars en een demonstratie van kunstenaars, waarbij een door hen vervaardigde draak door de Amsterdamse binnenstad werd meegevoerd. Blijkens een rondschrĳven van begin december j.l. is de groep van plan om openbare vergaderingen van politieke partijen, verband houdende met de aanstaande verkiezingen, door adherenten te laten bijwonen en daar lastige vragen te laten stellen inzake Vietnam. Men wil op die manier de politieke partijen kleur laten bekennen.

Over de activiteiten tijdens de afgelopen Kerstdagen, zei Boetes in een interview met een dagbladjournalist om: "het wordt mij steeds duidelijker, dat tegen het "establishment" in Nederland niet op te boksen is. Je moet er met geweld doorheen. De hele nieuw-linkse gedachte is voor mij een provocerend iets. Je moet niet deelnemen aan het (lands-)bestuur, om te proberen iets om te buigen. Je moet", aldus Boetes, "irriteren, prikken, je radicaal opstellen."

Uit het eerdergenoemde rondschrĳven van de landelijke actiegroep blijkt, dat er plaatselijke en regionale groepen zijn in Alkmaar, Amsterdam, Apeldoorn, Emmen, Enschede, Friesland, Groningen, Den Haag, Haarlem, Hoorn, Leeuwarden, Leiden, Nijmegen, Rotterdam, Utrecht en Winschoten.

Enige PSP-prominenten in de landelijke actiegroep zouden momenteel contact zoeken met diverse andere Vietnam-comité's in Nederland en België met het doel tot gecoördineerde acties op grotere schaal te komen. Voorts zouden enkele initiatiefnemers uit de kring van de actiegroep contact hebben gezocht met vertegenwoordigers van communistische landen, die direct of zijdelings bij het Vietnam-conflict zijn betrokken.

Twee maanden nadat de ASVA zich bij het Jongerencomité Vietnam had aangesloten, nam deze studentenorganisatie het ini-

tiatief tot het doen verschijnen van een "Vietnambulletin". Volgens de redactie was het de bedoeling een evenwichtige selectie te geven van feiten en beschouwingen, ontleend aan de nationale en internationale pers, aangevuld met deskundige achtergrondgegevens.

De redactie, die mededeelde onafhankelijk te zijn van enige organisatie, stelde zich achter de vier eisen, die zowel door het Jongerencomité Vietnam als door de actiegroep worden onderschreven. Deze eisen zijn, zoals bekend, stopzetting van de bombardementen, terugtrekking van de buitenlandse troepen, erkenning van het Bevrijdingsfront als onderhandelingspartner en zelfbeschikking voor het Vietnamese volk.

De indruk bestaat, dat het van meet af aan de bedoeling is geweest om door middel van het bulletin te trachten de activiteiten van jongerencomité en actiegroep te bundelen. Naar verluidt telt het "Vietnambulletin" thans een 1.000-tal abonneés en zou het zich financieel kunnen bedruipen.

Dat de provo's zich geroepen voelden te ijveren voor Vietnam, bleek niet alleen uit hun steun aan de activiteiten van de actiegroep van die naam, maar ook uit een aantal zelfstandige "bijdragen". Zo organiseerde de provo-achtige Stellingwerfse anarchistengroep NO op 26 november een protestmars van Oosterwolde naar Assen en besloot het "provo-concilie" van Borgharen (12 - 14 november j.l.) vertegenwoordigers naar Noord- en Zuid-Vietnam te zenden. Het doel van deze missie zou zijn "onpartijdige voorlichting" te bereiken.

Wat het onderhavige thema betreft trok het afgelopen jaar ook de "Goese petitionnementsactie" de aandacht. Het initiatief tot deze actie ging uit van de Goese leraar drs. die tijdens een "Vietnam-teach-in" van het "Zeeuws Vredescomité" het plan opvatte om 100.000 handtekeningen in te zamelen onder een door hem opgestelde petitie inzake Vietnam en deze aan de Tweede Kamer aan te bieden. Bij de uitvoering van dit plan waren enkele leden van het, op communistisch initiatief tot stand gekomen, "Zeeuws Vredescomité" nauw betrokken, terwijl ook enkele CPN-districten de inzameling van handtekeningen on-

der het petitionnement ter hand namen. Ondanks het aanvankelijk succes werd de actie voor drs. min of meer een teleurstelling. Op 11 oktober 1966 overhandigde hij aan de griffier van de Tweede Kamer zijn op dat moment door (slechts) 40.000 personen ondertekende petitie. Drs. kondigde evenwel aan, dat de inzameling nog enige tijd zou worden voortgezet. Toen de Tweede Kamer de petitie echter op z.i. ondemocratische wijze naast zich neerlegde, publiceerde de Goese leraar enkele uiterst felle artikelen in de pers en staakte hij zijn ijveren voor het petitionnement. Tevens maakte hij bekend onmiddellijk lid van de PSP te zijn geworden.

Teneinde zijn protesten kracht bij te zetten, bracht drs. met zijn gezin de Kerstnacht door in de openlucht, voor de deur van de Tweede Kamer op het Binnenhof te Den Haag. Volgens persberichten werd hem kort daarop medegedeeld, dat zijn verzoekschrift alsnog in de Kamer in behandeling zal worden genomen.

Naarmate het conflict in Vietnam zich toespitste en Amerika zijn militaire inspanningen aldaar verhoogde, namen de PSP-activiteiten daartegen in aantal en intensiteit toe. Op velerlei wijze werd aan de bezorgdheid over de "escalation" uitdrukking gegeven, met het doel de publieke opinie in 't geweer te roepen tegen de Amerikaanse "interventie".

Men denke b.v. aan het optreden van PSP-vertegenwoordigers in vertegenwoordigende lichamen, aan radio- en tv-uitzendingen, pers- en andere partijpublicaties (Zwartboek Vietnam!), de financiële inzamelingsactie t.b.v. Noord-Vietnam en het "Bevrijdingsfront", openbare protestvergaderingen en -demonstraties, steunverlening aan acties van andere zijde (de petitionnementsactie van de Goese leraar) e.d.

Kon men aanvankelijk in leidende PSP-kringen nog wel eens genuanceerde oordelen over de Vietnamese kwestie beluisteren, allengs kregen deze een steeds eenzijdiger, anti-Amerikaanse strekking. Men vergelijkte b.v. de artikelen van de hoofdredacteur in de nummers van juni 1965 en van 8 oktober j.l. van het partij-orgaan "Bevrijding". Daaruit blijkt, dat de schrijver aanvankelijk als mogelijkheid voor een oplossing

zag, dat Amerika (voorlopig) enkele bases aan de Zuidvietnamese kust zou behouden, doch later de mening was toegedaan, dat er nog maar één methode was om uitbreiding van de strijd van Amerikaanse zijde te verhinderen. Dit zou zijn: de eensgezinde verklaring van alle communistische landen - en met name van de Sowjet-Unie - dat elke verdere stap op de oorlogsladder "tegenstappen" zou uitlokken. Deze voor een pacifist weinig principiële uitspraak verdedigde de scribent zelf met het argument, dat er situaties zijn, waarin pacifistische oplossingen niet meer mogelijk zijn.

Een andere redacteur van het PSP-orgaan schreef op 10 september j.l.: "Wij menen, dat Amerika zich daar (Vietnam) gedraagt als een moord- en brandstichtende bandiet". Partijvoorzitter op zijn beurt gewaagde op het jongste verkiezingscongres van de PSP (d.d. 19 en 20 november j.l.) van "het misdadige Amerikaanse oorlogsbeleid in Vietnam".

Ook in de gebruikte methoden en middelen deed zich een duidelijke radicale tendens voor. Weliswaar houdt men over het algemeen nog wel vast aan het geweldloosheids-principe, doch sommige PSP-activisten blijken geweldpleging tegen "zaken" niet ongeoorloofd te achten. Zo werden o.a. plannen geopperd de ruiten van de Amerikaanse ambassade- en consulaatsgebouwen h.t.l. in te gooien. In de PSP wint de opvatting dan ook veld, dat het voor een (pacifistisch-)socialistische minderheidspartij noodzakelijk is haar parlementaire optreden te ondersteunen door buitenparlementaire actie met een verrassings-element, zulks om via publiciteit de publieke opinie en daarmee de politieke verhoudingen te wijzigen.

In dit bestek is voorts interessant, dat het partijbestuur der PSP overweegt om groepen PSP-leden, die een bepaalde belangstelling gemeen hebben, in aparte secties te bundelen. Met name wordt daarbij gedacht aan een sectie "directe actie".

Ook de trotskisten betoonden zich in het voorbije jaar bijzonder actief t.a.v. het Vietnamese conflict. De eerste symptomen van hun geïnteresseerdheid op dit punt werden merkbaar tijdens het bezoek, dat een lid van het secretariaat der Pablo-fractie van de Vierde Internationale medio 1965 aan Ne-

derland en andere Westeuropese landen bracht, met de bedoeling een zekere coördinatie in de hulpverlening aan Vietnam van de onderscheidene landen - uiteraard onder trotskistische controle - tot stand te brengen.

Deze coördinatie-pogingen van de zijde der, eind 1965 van de authentieke Vierde Internationale afgescheiden, (numeriek zwakke) groep o.l.v. Raptis (alias Pablo), welke zich "Revolutionair-Marxistische Tendens der Vierde Internationale" noemt, resulteerden op 14 mei van dit jaar in vooroverleg tussen vertegenwoordigers van communistische (zowel pro-Russische als pro-Chinese), trotskistische, links-socialistische en pacifistische groeperingen, die zich op enigerlei wijze met hulp aan Noord-Vietnam en het "Bevrijdingsfront" bezighielden e.g. bezig wilden gaan houden. Hieronder bevonden zich ook jongerenorganisaties, zoals het Jongeren Comité Vietnam met de trotskist als voorzitter.

Als resultaat van dit overleg had op 24 en 25 september j.l. in Brussel een internationale solidariteitsconferentie inzake Vietnam plaats, eveneens bijgewoond door representanten van organisaties van velerlei politieke richting, waaronder de op Moskou georiënteerde Wereldvrede Raad.

Hoewel de conferentie niet geheel aan de (trotskistische) verwachtingen heeft voldaan, werd toch een beperkte bundeling van activiteiten bereikt, waartoe een Brussels secretariaat werd ingesteld. Als hoofdmotief voor deze conferentie gold het mobiliseren der publieke opinie in de wereld tegen Amerika, waartoe coördinatie en intensivering van propaganda en steunverlening aan de Vietcong in belangrijke mate zouden moeten bijdragen. Aan trotskistische zijde ijverde men in het bijzonder voor vorming van een internationale brigade van burgerlijke en militaire vrijwilligers. Deze zou voor het beoogde doel - het wakker schudden van het wereldgeweten - slechts een beperkte, zo men wil symbolische omvang behoeven te hebben.

Ondanks de overwegend pro-Russische gezindheid in Brussel beperkte men zich aan communistische zijde tot de rol van waarnemer. De indruk bestaat, dat men niet veel van dit internationale beraad verwachtte, doch uit voorzorg toch de vinger aan de pols wilde houden.

Van Nederlandse kant waren 5 trotskisten naar de Belgische hoofdstad gekomen, onder wie de genoemde . Evenals hun buitenlandse geestverwanten toonden zij zich bij het overleg voorstanders van een vrijwilligersbrigade t.b.v. Vietnam. Meermalen pleitten zij ook in het blad "De Internationale" openlijk voor de vorming daarvan. Voorts spoorden zij nog onlangs de Actiegroep Vietnam en het Jongeren Comité Vietnam aan, de werving van vrijwilligers ter hand te nemen. Met bravuur verklaarden de Nederlandse trotskisten zich dan ook zelf als zodanig te zullen melden. De indruk bestaat evenwel dat zij deze "belofte" niet gauw gestand zullen doen, zulks vanwege het risico er het Nederlanderschap bij in te schieten.

Agitatie inzake de NAVO

Wat de activiteit van de niet-communistische jongeren op dit punt betreft, deden met name de provo's van zich spreken.

Zo werd tijdens een, in het kader van het provo-concilie te Borgharen gehouden, geheim beraad, dat niet mocht worden bijgewoond door de in grote getale aanwezige verslaggevers van pers, radio en televisie, besloten om een actie SOS (Shape op schavot) op touw te zetten. Deze actie moet culmineren in een op 15 januari 1967 in Maastricht te houden betoging. Op deze dag zouden volgens de provo's namelijk "Amerikaanse troepen onder een Duitse generaal binnentrekken".

De Nederlandse sectie der Vierde Internationale (dissident) zoekt haar werkterrein primair buiten Europa, in casu in de zogenaamde onderontwikkelde en koloniale gebieden en schenkt derhalve weinig aandacht aan de NAVO. Anders is dit echter met het trotskistische groepje rond het blad "Links". Daarin heeft men zich herhaalde malen t.a.v. diverse Europese vraagstukken, w.o. de NAVO, uitgesproken.

Zo schreef dr. T. v. Tijn in het 7 mei-nummer, dat tegenover de NAVO-politiek een andere politiek diende te worden gesteld, te weten één die streeft naar ontspanning in Midden-Europa en naar gedemilitariseerde zones aan weerskanten van de scheidingslijn tussen Oost en West. In een juli-uitgave noemde dezelfde schrijver het vasthouden aan het Atlantisch

Pact een onverantwoordelijk spel met het lot der Europese volken.

Veelvuldig werd in het blad ook geageerd tegen de voorgenomen vestiging van NAVO-onderdelen in België en Nederland. Soms voorzichtig, een andere keer op forse toon, werd daarbij het standpunt van de PvdA gehegeld, wat overigens - gezien de opzet van het blad om een links oppositioneel geluid binnen die partij te laten horen - geen verwondering behoeft te wekken.

Vandaar ook dat de "Links"-redactie, in het door haar ontworpen "basisprogram '67 voor de PvdA", aan het PvdA-congres van november j.l. een motie voorlegde, behelzende, dat Nederland zijn verbintenis met de NAVO in 1969 niet zou mogen verlengen en geen huisvesting zou mogen verlenen aan enigerlei NAVO-vestiging.

In tegenstelling tot hun geestverwanten in de Nederlandse sectie van de Vierde Internationale onthielden de "Links"-trotskisten zich van aansporingen tot illegaal optreden, echter met dien verstande, dat zij in hun blad wel vele activiteiten (ook die, welke een illegaal karakter hadden) van andere groeperingen vermeldden.

Geheel overeenkomstig het karakter van de Pacifistisch Socialistische Partij kwam deze partij, naar aanleiding van de medio dit jaar in omloop gekomen geruchten over vestiging van een NAVO-kwartier op Nederlands (en Belgisch) gebied, duchtig in het geweer. Werd gewoonlijk reeds in allerlei vormen tegen dit verdedigingspact, als "een instrument tot instandhouding van de bestaande spanningen tussen Oost en West" geprotesteerd, ditmaal kon men daarenboven appelleren aan de gevoelens van die Nederlanders, die nolens volens de NAVO accepteren, doch daar liever niet van nabij mee geconfronteerd worden. Een voor de PSP gunstige en dan ook dankbaar aangegrepen bijkomstigheid was de discussie rond de figuur van Generaal als hoofd van het desbetreffende NAVO-onderdeel.

In de periode van half september tot 8 oktober werden op verzoek van het partijbestuur overal in den lande openbare

protestvergaderingen en -demonstraties gehouden, afgesloten door een landelijke mars in Amsterdam op 8 oktober. Met uitzondering van deze laatste manifestatie (\pm 900 deelnemers), bleek de belangstelling van buiten de PSP en uit links-socialistische jongerenkringen over het algemeen gering. Iets meer succes hadden de omstreeks dezelfde tijd door de Confédération des Travailleurs Socialistes (CTS) in België georganiseerde marsen. Dat daaraan ondermeer nogal wat trotskisten deelnamen, is niet zo vreemd, als men bedenkt, dat over coördinatie van de acties hier en in België door de PSP besprekingen werden gevoerd met een trotskistisch onderdeel van de CTS, te weten de Bond van Linkse Socialisten. Binnenkort zou een door beide groeperingen gezamenlijk opgestelde (anti-)NAVO-brochure het licht zien.

Vooruitlopend op deze publicatie gaf de PSP in september j.l. een tegen gerichte brochure uit, die vanwege een aantal onjuiste - aan Oostduitse bronnen ontleende - beschuldigingen nogal wat rumoer veroorzaakte. Hoewel de auteurs gedwongen werden nagenoeg alle aantijgingen terug te nemen, in verband waarmee een gewijzigde versie van de brochure werd aangekondigd, bereikte de PSP hierdoor een onverwachte, doch niet onwelkome publiciteit. Bepaald minder gelukkig bleek de leiding van de partij echter met het bekend worden van het bezoek, dat de voornaamste auteur dezer brochure (politiek-secretaris) ter verificatie van de gebruikte bronnen aan autoriteiten in Oost-Duitsland bracht. (Zie MO no. 11 - 1966.)

Men mag overigens verwachten, dat de PSP het niet bij de tot nu toe door haar ontplooiden activiteiten zal laten en deze - al dan niet in internationaal verband - zal opvoeren naar mate de expiratie-datum van het Verdrag (1969) nadert.

Ontwikkelingen in de Pacifistisch Socialistische Partij

Werd in het voorgaande jaarverslag (MO - december 1965) t.a.v. de PSP reeds een tendens naar radicalisering en overvleugeling van het pacifistische bestanddeel door het socialistische gesignaleerd, in 1966 viel een voortgaande ontwikke-

ling in deze richting waar te nemen. Ten dele vond zulks plaats onder invloed van bepaalde externe omstandigheden (Vietnam, NAVO), voor een ander deel als gevolg van interne factoren.

Diverse publicaties en uitlatingen van toonaangevende PSP'ers geven - zoals reeds werd opgemerkt - blijk van de groeiende overtuiging, dat het voor een pacifistisch-socialistische minderheidspartij in Nederland noodzakelijk is, naast parlementaire ook buitenparlementaire actie te voeren en daarbij steeds nieuwe vormen te hanteren.

Uiteraard hebben ook verkiezingsbelangen een zekere radicalisering in de hand gewerkt. Men denke hier b.v. aan de republikeinse stellingname vlak voor de Statenverkiezingen en - i.v.m. de komende Kamerverkiezingen - aan de afzetting tegen PvdA en CPN. ("Wij zijn tienmaal zo rood als wat zich verder hier te lande voor socialistische partij belieft uit te geven", aldus een PSP-bestuurder.) Op het november-congres van de PSP klonk het geroep om wezenlijke socialistische structuurwijzigingen in het Nederlandse sociaal-economische leven duidelijker dan ooit. (Zie vorig MO.) Vormt zulks op zichzelf al een aanwijzing voor de toenemende inspraak van de socialisten in de PSP, die hun partij sterker met de arbeiders willen verbinden, met tal van andere voorbeelden kan dit nog worden geïllustreerd, zoals:

- de overweging van het PB om naar analogie van de sectie "directe actie" een "sectie Vakbeweging" te vormen (uitgebreide versie van de reeds werkzame gelijknamige commissie, die inmiddels de brochure "Socialisme en Vakbeweging" het licht deed zien);
- de pogingen (in Amsterdam) om tot de vorming van politieke bedrijfskernen en de instelling van een "commissie voor Bedrijfswerk" te komen.

Ook bepaalde publicaties in "Bevrijding" waren in dit opzicht kenmerkend, zoals die in het nummer van 12 februari, o.m. luidend:

"Om misverstand te voorkomen willen wij vooropstellen, dat het er de PSP natuurlijk niet om begonnen is een partij uitsluitend van arbeiders te worden maar wij moeten wèl een partij worden die arbeiders, zelfs veel arbeiders, onder haar leden telt. Want hoe men het begrip arbeider ook

mag omschrijven, in elk geval vormen zij als men het begrip in de ruime betekenis van het woord neemt, de overgrote meerderheid van de mensen. Het gaat niet om hen alleen, maar zonder hen gaat het zeker niet. "Het" zal niet gaan zonder de ontwikkelde actieve, strijdvaardige en offervaardige arbeider."

Deze accentverschuiving komt voor een belangrijk deel voor rekening van enkele vooraanstaande dissidente communisten, van wie sommigen vóór, enkele anderen ná opheffing van de SWP naar de PSP zijn overgekomen. De namen van G. Harmsen, H. Gortzak en zijn in dit kader veelzeggend. Met name de afdeling Amsterdam speelt bij dit alles een grote rol. De actieve leden hiervan, nagenoeg allen tot de socialistische vleugel behorend, hebben de zuivere pacifisten ter plaatse nagenoeg verdrongen. Men geeft Gortzak kennelijk volledige vrijheid van handelen, daar men hem niet alleen de voorzittershamer van de PSP in Amsterdam toevertrouwd, doch ook de politieke begeleiding van de raadsfractie. Pogingen om hem ook nog op een verkiesbare plaats op de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer te plaatsen, leden in de groslijstcommissie schipbreuk. Hij belandde namelijk op de zesde (onverkiesbare) plaats.

Het is overigens wel duidelijk geworden, dat een deel der leden Gortzak c.s. nog met veel wantrouwen gadeslaat. Onder de oppervlakte lijkt de strijd tussen de socialistische en de pacifistische vleugel dan ook voort te woeden.

Belangrijk i.v.m. de ontwikkeling in de PSP zijn tenslotte bepaalde eisen, op het november-congres in Arnhem gesteld en ten dele ook vervat in de congresresolutie, die het Europese communisme dusdanig in de kaart spelen, dat daaraan welwillende artikelen werden gewijd in het Oostduitse partijblad "Neues Deutschland" en in het Russische regeringsblad "Izwjestia". Enkele dezer punten zijn:

- onmiddellijke uittreding van Nederland uit de NAVO;
- geen zeggenschap van Duitsland over atoomwapens;
- erkenning van de DDR als zelfstandige staat en aanvaarding van de Oder-Neisse-linie als grens tussen Polen en Duitsland;
- vermindering van de defensie-uitgaven met minstens een miljard;
- beëindiging van de steun der Nederlandse regering aan de "misdadige" Amerikaanse oorlog in Vietnam.

Pogingen tot linkse concentratie

De groep rond het blad "Links", dat wordt uitgegeven in samenwerking met het Belgische orgaan "La Gauche" (waarvan de leidende trotskist hoofdredacteur is), legde in 1966 - dank zij de stuwkracht van de drie trotskistische redactieleden - weer grote activiteit aan de dag. Hoewel het aantal abonnees (circa 700), waarvan een groot deel uit de kring van SJ, Politeia en SVB zou stammen, in feite ontoereikend is voor een sluitende begroting, blijft men zijn pogingen tot linkse opinie-vorming in de PvdA gestaag voortzetten. Men liet het daar evenwel niet bij. Klaarblijkelijk zag men nieuwe mogelijkheden of kansen tot vorming van een georganiseerde linkervleugel (zoals eertijds het Sociaal Democratisch Centrum) in het enigszins in beweging gekomen politieke front. Ook de PvdA werd daarmee - in de gedaante van nieuwe linkse oppositiegroepen (de groep van 48 verontrusten, die van "Tien over Rood") - geconfronteerd.

Begin oktober organiseerde men dan ook een bijeenkomst voor lezers en sympathisanten van het blad "Links", die lid waren van de PvdA, teneinde op deze wijze tot een "front" van linkse krachten te komen, dat op de naderende PvdA-congressen de nodige invloed in radicaal-socialistische zin zou kunnen uitoefenen. Pogingen om de leiding van de "New Left" in de PvdA aan zich te trekken, mislukten evenwel. Kort daarop kwam "Links" met een eigen "basisprogram '67 voor de PvdA" voor de dag, dat in de vorm van moties - via de afdelingen - op de congressen aan de orde gesteld zou moeten worden. Succes heeft men hiermee echter niet weten te bereiken.

Ook van de zijde van de trotskisten der Nederlandse sectie stelde men veel in het werk om tot aansluiting met anderen, in dit geval dissidente communisten en andere politiek-daklozen uit de "linkse hoek", te komen. Zo trachtten zij een "Nederlandse Vereniging van Marxisten" op te richten. Dat ook hiervoor weinig interesse bestond, houdt mogelijk verband met de weinig reëel aandoende opzet ervan: namelijk het fungeren als drukmiddel om de CPN te "democratiseren".

Tenslotte dienen hier nog enkele andere symptomen van

een zeker verlangen naar "linkse eenheid" vermeld te worden. Zo namen de trotskisten in hun orgaan "De Internationale" (Nederlandse sectie) het initiatief tot een discussie over de eenheid tussen marxisten en anarchisten. Aanleiding daartoe vormde een interview, dat het Parijse blad "T.E.P. Magazine" had met de auteur van het boek "Ni Dieu ni Maître", de anarchist

Deze gaf als zijn mening te kennen, dat samenvoeging van deze beide - uit gemeenschappelijke belangen geboren, doch uiteengegroeide - politieke stromingen in de toekomst mogelijk en vruchtbaar zou zijn, gelet op de reeds groeiende toenadering op het vlak van het zelfbeheer der arbeiders in de bedrijven.

De reacties op het in "De Internationale" afgedrukte interview met bleven niet uit. Allerlei op zichzelf niet levensvatbare politieke splintergroeperingen zoals de "Spartacusbond" (communistisch) en een afsplitsing daarvan, die het blaadje "Daad en Gedachte" uitgeeft, de anarchistische Federatie van Vrije Socialisten" (orgaan: "Recht voor Allen") en de (eveneens anarchistische) groep rond het blad "De Vrije", bleken wel iets voor deze eenheidsgedachte te voelen. Hier en daar twijfelde men evenwel aan de oprechte bedoelingen der trotskisten dienaangaande. Gevreesd werd, dat dezen als vanouds onverkort aan de eigen opvattingen zouden vasthouden en die ook aan anderen zouden willen (blijven) opdringen. Voorlopig beperkte men zich voorzichtig tot het overnemen van het artikel uit "De Internationale", daarbij de wens uitsprekend, dat daaruit een vruchtbaar mondeling dispuut zou voortvloeien. Er zijn evenwel nog geen tekenen, die erop zouden kunnen duiden, dat men ook metterdaad aan de conferentie-tafel heeft plaatsgenomen.

Provo-activiteiten

Hoewel in de loop van 1966 de straat- en andere activiteiten van de Amsterdamse provo's minder werden, kwamen die van soortgenoten elders juist op gang. Dit verschil in werkzaamheid bleek o.m. uit de door de provo's uitgegeven periodieken.

Zo verliepen tussen het verschijnen van het elfde nummer

van het "Provo"-maandblad en het daarop volgende, drie maanden. Dit laatste kwam pas half november uit. Voorts werd de uitgave van het provo-weekblad "Image", waarvan het eerste nummer begin juli 1966 verscheen, na 24 september gestaakt.

Op 1 november verscheen wel een nieuw blad, "Welstaat" geheten, dat werd uitgegeven door een vroegere medewerker van "Image". Het ziet er evenwel niet naar uit, dat dit periodiek regelmatig zal uitkomen.

Ook bestaat de indruk, dat de inhoud der Amsterdamse provo-bladen wat minder fel van toon wordt. Dat kan o.m. worden afgeleid uit het laatste nummer van het cartoonblad "God, Nederland en Oranje", dat wordt uitgegeven door het provo-comité "De Parel van de Jordaan". In vergelijking met de beide voorgaande nummers, die veel cartoons bevatten over het Koninklijk Huis en de politie, bestond no. 3 vrijwel geheel uit prenten met een consuele inslag.

In het afgelopen jaar waren in de hierna genoemde plaatsen provo's actief (indien deze plaatselijke groepen ook een periodiek uitgaven, wordt dit vermeld): Enschede, 's-Gravenhage (eerst "NOP", later "Lynx"), Groningen (eerst "Luca", later "Scandal"), Haarlem e.o. (literair provo-blad "?"), Leeuwarden ("Dingetje" en "Por"), Leiden ("Oopi"), Maastricht ("Ontbijt op bed" en "Lynx"), Rotterdam ("Desperado"; sinds enige tijd is hier ook een tweede groep provo's werkzaam, genaamd "De nieuwe generatie"), Stellingwerf ("NO" = Nieuwste Ooststellingwerver), Utrecht ("Volte") en Zeist.

Neo-nazisme

Het rechtsextremisme in Nederland is totaal versnipperd en heeft mede daardoor niet veel te betekenen. Het manifesteert zich hoofdzakelijk in het optreden van enkele kleine groepjes.

Een van deze groepjes is "Jong Europa - Nederland", de Nederlandse afdeling van de internationale neo-nazistische beweging "Jong Europa", welke in 1960 in België werd opgericht. De leiding is in handen van de Belg . Als doel stelt deze beweging zich de vorming van "een verenigd Europa van Brest tot Boekarest". Het spreekt vanzelf, dat dit Europa

onder leiding zal moeten staan van de autoritaire . De Nederlandse afdeling, welke slechts een gering aantal leden telt, ontplooide ook in 1966 weer weinig activiteit.

Het is duidelijk, dat deze neo-nazistische beweging in ons land geen weerklank vindt. Alleen de aanwezigheid van enkele activisten heeft voorkomen, dat "Jong Europa - Nederland" geheel zou verlopen.

Een bekende figuur in rechts-extremistische kringen in Nederland was de oud-SS'er en oostfrontstrijder Paul van Tienen. Tot zijn vlucht naar Spanje in april 1965 deed hij vrij regelmatig het blad "Revisie", een uitgave van het "Nederlands Archief der Conservatieve Revolutie", verschijnen. Na zijn vertrek verscheen het blad, waarin het nationaal-socialisme werd verheerlijkt, nog slechts éénmaal, t.w. in maart 1966. Aangenomen mag worden, dat zijn afwezigheid door zijn medestanders als een ernstig verlies wordt gevoeld.

In verband met de verkiezingen voor de Provinciale Staten in maart 1966 werd in het laatste nummer van "Revisie" bedektelijk propaganda gemaakt voor de Boerenpartij, door op te roepen niet op de grote partijen te stemmen, "doch uitsluitend op de nationaal-gezinde kleine partijtjes, die met één of meer zetels reeds zitting hebben in het parlement".

Mocht men in neo-nazistische kring de hoop hebben gekoesterd om via de Boerenpartij weer in de politiek terug te kunnen keren, dan moet deze hoop, met de ontmaskering van de Boerenpartij-senator ir. Adams, wel de bodem zijn ingeslagen.

"Begroting" voor 1967

In het voorgaande ligt de verwachting besloten, dat het komende jaar, in samenhang met de politieke ontwikkelingen hier en over de grenzen, voortzetting van het radicale actiepatroon van jong en oud onder de besproken linkse groeperingen te zien zal geven, met alle gevolgen van dien.

Vooraf het plan van de trotskisten tot militaire hulpverlening aan Noord-Vietnam blijft wat dit betreft tot waakzaamheid nopen, al zijn veel van hun radicale geluiden in dit opzicht primair op het behalen van "shock"-effecten gericht.

Ook het gesignaleerde eenheidsstreven in "linkse" regio-
nen zal blijvende aandacht vragen.

Mede in het licht van de slechte verhouding tussen CPSU-
en CPN-leiding is vooral de radicalisering van de PSP interes-
sant: in de gegeven situatie kan dit voor Moskou de aantrekke-
lijkheid van nauwere contacten met deze partij alleen maar ver-
hogen. Verschillende tot de PSP toegetroeden dissident-commu-
nisten gelden trouwens als Moskouphielen.

Deze feiten, alsmede de groeiende aandacht van de PSP
voor vakbewegingszaken, zijn uiteraard evenzovele stenen des
aanstoets voor de CPN, die haar pogingen om via de opbouw van
een "nethedsimage" haar werfkracht te vergroten, erdoor in ge-
vaar ziet gebracht.

Ook de relatie van links-socialistische studenten en
jongeren (SVB en SJ), alsmede van de anarchistisch georiën-
teerde provo's met Oost-Europa trekken de aandacht. Analooq
aan het voorgaande is in het licht van de slechte verhouding
tussen ANJV en WFDJ van belang, dat de SJ het geassocieerde
lidmaatschap van deze internationale communistische frontorga-
nisatie aanvraag: voor de Nederlandse communisten uiteraard
evenmin iets om over naar huis te schrijven!

Wat tenslotte het rechtsextremisme - de vreemde eend in
de bijt der "andere groeperingen" - betreft, is de toekomstige
activiteit moeilijk in te schatten. Veel hangt hier niet alleen
af van het gedrag van al dan niet politiek belaste eenlingen,
maar ook van onzekere factoren als: welke kansen krijgen oud-
politieke delinquenten in de Boerenpartij, en: wat zal Paul
van Tienen ondernemen, als hij ooit van zijn zelfgekozen ver-
banningsoord (Spanje) naar ons land terugkeert.

OVERZICHT BUITENLANDSE REIZEN

Tot + 31 december 1966

<u>Datum:</u>	<u>Naam:</u>	<u>Geb.dat.:</u>	<u>Reisdoel:</u>
19- 9-'66 3-10-'66			Tolk. Praag, reis- doel onbekend.
20- 9-'66 30- 9-'66	HULST, W.	9-12-'16	Alg.secr. Ver. "Ned.-USSR". Moskou en Oost- Berlijn, reis- doel onbekend.
13-10-'66 16-10-'66	HULST, W.	9-12-'16	Alg.secr. Ver. "Ned.-USSR". Boekarest, reis- doel onbekend.
13-10-'66 17-10-'66			Best.lid Ned.sec- tie Internat.Dem. Juristen. Oost- Berlijn, reisdoel onbekend.
21-10-'66 27-10-'66	HULST, W.	9-12-'16	Alg.secr. Ver. "Ned.-USSR". Moskou, congres Intourist-agenten.
25-10-'66			Penningm. NVR, be- last met leiding VCU-reisdienst. Waarschijnlijk naar Moskou, con- gres Intourist- agenten.
27-10-'66 4-11-'66			Secr."USSR-Ned." Reis met groep toeristen door België en Neder- land.
± 28-10-'66 3-11-'66			Lid Internat. Auschw.Comité, voorz. Ned.Auschw. Comité. Belgrado, bijwoning zitting IAC.
4-11-'66			Tolk. Stuttgart, reisdoel onbekend.

<u>Datum:</u>	<u>Naam:</u>	<u>Geb.dat.:</u>	<u>Reisdoel:</u>
+ 11-11-'66	SCHREUDERS, G.H.	16- 6-'47	ANJV-delegatie. Frankfurt a/Main, bijwoning Duits/ Nederlandse Jeugd Conferentie, ge- organiseerd door o.a. de Anne Frank- Stichting.
+ 14-11-'66			
14-11-'66			Correspondent "de Waarheid" in Mos- kou. Keerde met zijn gezin voor- goed in Nederland terug.
19-11-'66			Pres. Canadese Vredesbeweging, lid WVR. Schiphol, op doorreis van Athene naar Mon- treal.
29-11-'66			Tolk. Inreis van- uit Londen, reis- doel onbekend.
+ 17-12-'66			LOIT-delegatie naar "Julfeier" v.d. HIAG te Es- sen.
+ 18-12-'66			
23-12-'66			Best.lid Ned. sec- tie Intern.Dem. Juristen. Oost- Berlijn, reisdoel onbekend.

STAKINGSOVERZICHT DECEMBER 1966

Bedrijf : N.V. Machinefabr. en Scheepswerf
P. Smit (Rotterdam).
Aanleiding : foutieve berekening tarief.
Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : berekening gecorrigeerd.
Aantal werknemers : 1130
Aantal stakers : 44 lassers.
Duur staking : 21 december 1966 (11.00-15.00 uur).

A G E N D A

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
29 jan. 1967	Landelijke Confe- rentie.	Amsterdam	Ned. Komitee tegen de verspreiding van kernwapens.
* 18-19 mrt. 1967	Congres Fed. van Vrije Socialisten.	Dordrecht	Landelijk Com. Fed. v. Vrije Socialisten.
* Eind april 1967	IUS-Congres.	Mongolië	Internat. Unie v. Studenten.
* Voorjaar 1967	Conf. Europese CP'en.	?	Oost- en Westeurope- se CP'en.

* Nieuw, c.q. aangevuld.